

Måling av omstillingsbehov i kommunene i Finnmark

KNUT VAREIDE

TF-notat nr. 24/2012

Tittel: Omstillingsbehov i kommunene i Finnmark
Undertittel:
TF-notat nr: 24/2012
Forfatter(e): Knut Vareide
Dato: 15.06.2012
ISBN: 978-82-7401-522-7
ISSN: 1891-053X
Pris: 200,- (Kan lastes ned gratis fra www.telemarksforskning.no)
Framsidedfoto: Arkiv
Prosjekt: Regionale analyser 2012
Prosjektnr.: 20120170
Prosjektleder: Knut Vareide
Oppdragsgiver(e): Finnmark fylkeskommune

Spørsmål om dette notatet kan rettes til:

Telemarksforskning
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf: +47 35 06 15 00
Epost: post@tmforsk.no
www.telemarksforskning.no

Resymé:

I denne rapporten er det definert et sett med indikatorer for å måle kommuners omstillingsbehov. Det er skilt mellom indikatorer for næringsmessig omstillingsbehov og indikatorer for demografisk omstillingsbehov. Hensikten er å få fram et objektivt beslutningsgrunnlag til hjelp for å definere hvilke kommuner som har størst omstillingsbehov. Vi har samtidig tatt med indikatorer for sårbarhet, som Telemarksforskning har utarbeidet for Distriktsenteret. Til slutt har vi gjort noen oppsummeringer av indikatorverdiene for seks enkeltkommuner som Finnmark fylkeskommune spesifiserte.

Knut Vareide er utdannet sosialøkonom (cand oecon) fra Universitetet i Oslo (1985). Han har arbeidet i Telemarksforskning siden 1996.

Forord

Dette notatet er laget på oppdrag fra Finnmark fylkeskommune. Hensikten er å få et objektivt grunnlag for vurdering av omstillingsbehov i kommunene. Telemarksforskning er ikke involvert i prosessen med å definere omstillingskommuner, men har laget et sett med indikatorer som kan være et objektivt grunnlag i dette arbeidet. Samtidig vil også indikatorsettet vise hvordan utviklingen i kommunene i Finnmark har vært, sammenliknet med kommuner i andre fylker. Metodene og indikatorene er dermed direkte overførbare til andre fylker.

Bø, 15. juni 2012

Knut Vareide

Prosjektleder

Innhold

Sammendrag	5
1. Indikatorene.....	6
2. Samlet omstillingsbehov	8
3. Næringsmessig omstillingsbehov	11
4. Arbeidsplasser i næringslivet.....	17
5. Alle arbeidsplasser – private arbeidsplasser	19
6. Nyetableringer – lønnsomhet og vekst.....	21
7. Demografiske omstillingsbehov	25
8. Sårbarhet	31
9. Omstillingsbehov og sårbarhet samlet	36
10. Beskrivelse av noen enkeltkommuner.....	38

Sammendrag

Omstillingsbehov er knyttet til enten svak næringsutvikling og arbeidsplassutvikling eller sterk nedgang i befolkning. Dette kaller vi næringsmessig og demografisk omstillingsbehov.

Vi har definert et sett med enkle eller lett tilgjengelige indikatorer for å måle utvikling i kommunene med hensyn til næringsmessig utvikling og demografisk utvikling. Vi har vist hvordan disse indikatorene har utviklet seg fra 2000 til 2010 for kommunene i Finnmark, og sammenliknet med utviklingen i andre kommuner i landet. Mange indikatorer kan variere mye fra år til år, spesielt for små kommuner. En analyse av en kommunes omstillingsbehov må derfor se på utviklingen over en viss tidsperiode. I denne rapporten har vi brukt en metode kalt progressiv 10-års indeks for å definere omstillingsbehovet. Dette er en indeks som bruker tall fra alle de ti siste årene, men som vektlegger de siste årene sterkest.

Indikatorene for omstillingsbehovet er alle knyttet til utvikling i noen sentrale indikatorer, der arbeidsplasser og befolkning er de viktigste. Det er dermed den historiske utviklingen de siste 10 årene som måles. Sist i rapporten tar vi med indikatorer for sårbarhet, som ikke er knyttet til historisk utvikling, men som måler næringsmessig ensidighet og hvor isolert kommunens arbeidsmarked er. Kommuner med høy sårbarhet har langt større risiko for brå fall i sysselsettingen enn kommuner med lav sårbarhet. Indikatorene for sårbarhet er hentet fra rapporten «Sårbar eller robust» (Vareide 2012) som kan lastes ned fra Telemarksforskings hjemmesider. Mange kommuner i Finnmark har høy sårbarhet, på grunn av avhengighet av en hjørnesteinsbedrift, avhengighet av en bestemt bransje (fisk) og på grunn av at avstanden mellom stedene er så store at arbeidsmarkedene blir isolerte og pendlingsmulighetene små.

Mange kommuner i Finnmark har et stort omstillingsbehov, både næringsmessig og demografisk. Mange viktige indikatorer har imidlertid utviklet seg svært positivt de siste to årene. Mange kommuner i Finnmark har nå vekst i arbeidsplasser i næringslivet og høy innflytting. Framgangen har vært spesielt sterk i 2011. Det blir spennende å se om dette er et midlertidig blaff, eller om framgangen i 2011 varsler et varig trendskifte for Finnmark.

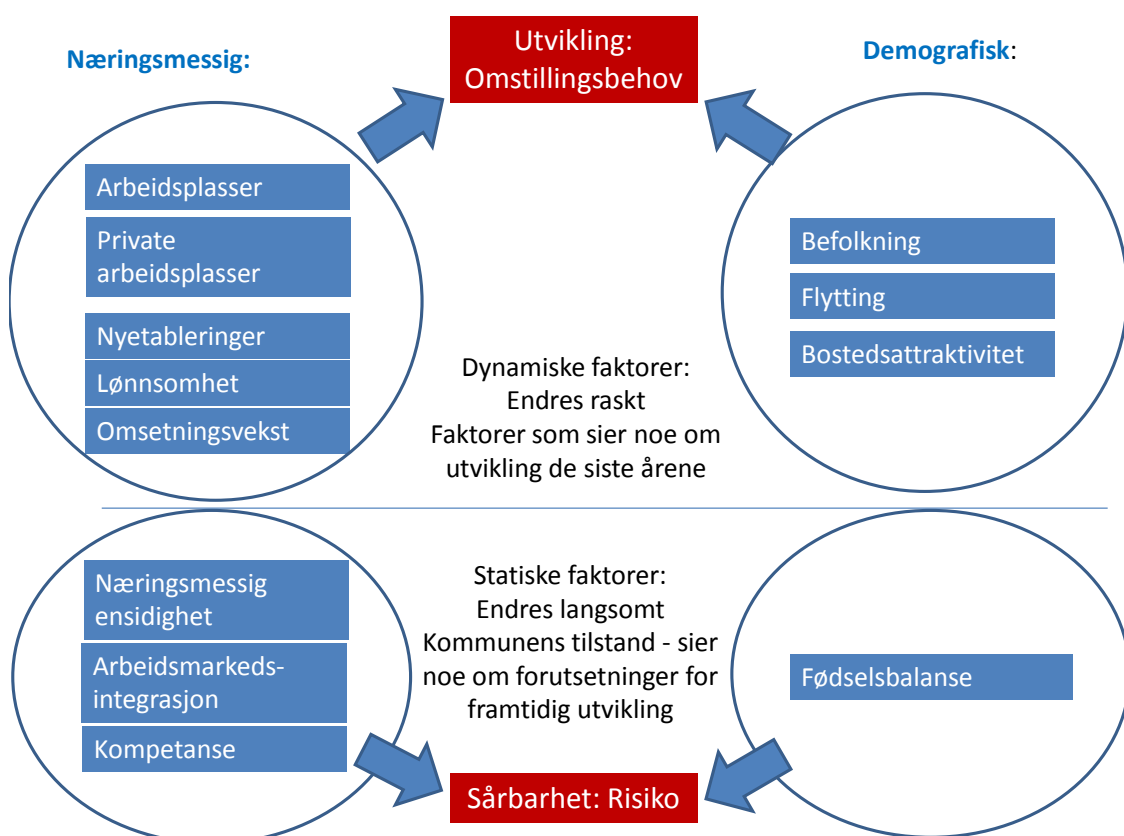
1. Indikatorene

Hvilke kommuner har omstillingsbehov, og hvordan kan vi rangere kommuner etter omstillingsbehov? For å svare på disse spørsmålene trenger vi et sett med relevante indikatorer. Indikatorene må være relevante for å måle utviklingen i de viktigste størrelsene: Befolkning og arbeidsplasser.

Omstilling er ofte knyttet til nedleggelse av hjørnesteinsbedrifter, der et samfunn plutselig mister mange arbeidsplasser. Dersom det er vekst i andre deler av næringslivet eller i offentlig sektor i det samme lokalsamfunnet er problemet naturligvis mindre. Utviklingen i antall arbeidsplasser er dermed et åpenbart og viktig forhold. Andre forhold ved næringslivet kan også trekkes inn – som lønnsomhet, vekst og nyetableringer.

Den demografiske utviklingen er kanskje enda mer fundamental. Når tap av arbeidsplasser fører til utflytting og synkende befolkning, vil utviklingen bli langt mer følbart for lokalsamfunnet. Noen steder kan oppleve sterk utflytting og befolkningsnedgang uten brå nedgang i arbeidsplassene, og det kan også være et kriterium for omstillingsbehov.

I figuren under har vi vist hvilke indikatorer som vi mener er de mest sentrale.

Figur 1: Sentrale indikatorer, fordelt på dynamiske og statiske indikatorer.

Det er en viktig forskjell mellom dynamiske indikatorer, som forteller noe om den historiske utviklingen i en kommune eller region, og statiske indikatorer som forteller om tilstanden til samme sted. De dynamiske indikatorene peker bakover i tid, og forteller om vekst eller nedgang i sentrale faktorer for stedet, spesielt faktorer knyttet til arbeidsplasser og befolkning. Disse indikatorene forteller om hvordan det har gått i kommunene i de siste årene.

De statiske indikatorene beskriver sentrale trekk i kommunens næringsliv og demografi som kan ha betydning for framtidig utvikling. De statiske indikatorene forandrer seg lite fra år til år, derav betegnelsen statisk. De statiske indikatorene peker framover i tid, og vil kunne tolkes som kommunens forutsetninger og risiko i forbindelse med framtidig utvikling. De statiske indikatorene vil kunne tolkes som stedlig, eller regional sårbarhet.

Både omstillingsbehov og sårbarhet kan deles opp i to typer: Næringsmessig og demografisk. Normalt vil disse påvirke hverandre. Kommuner med sterk nedgang i antall arbeidsplasser vil normalt oppleve utflytting, mens vekst i befolkning i en kommune vil stimulere næringsutviklingen positivt. I noen tilfeller vil vi kunne se at disse to faktorene ikke går i takt. Det gjelder for eksempel attraktive kommuner rundt de store byene, som vil kunne ha innflytting og vekst i folketall selv med dårlig arbeidsplassutvikling. Enkelte kommuner i distriktene vil kunne ha en god næringsutvikling, men likevel ha mye utflytting på grunn av lav bostedsattraktivitet. Omstillingsbehovet vil naturlig nok være ekstra stort i kommuner som har en svak utvikling både når det gjelder arbeidsplasser og næringsliv og demografi.

Det er viktig å skille disse dynamiske og statiske indikatorene, og ikke lage indikatorsett som inneholder begge typer.

Kombinasjonen av statiske og dynamiske indikatorer kan brukes til å identifisere ulike typer kommuner. Enkelte kan ha hatt en svak utvikling, samtidig som de fremdeles er sårbare. Disse vil være både sårbare og «sårede». Andre steder kan ha hatt en negativ utvikling, f.eks gjennom nedleggelse av hjørnesteinsbedrift, men gjennom denne utviklingen redusert sårbarheten ettersom det resterende næringslivet ikke lenger er ensidig eller avhengig av en hjørnesteinsbedrift.

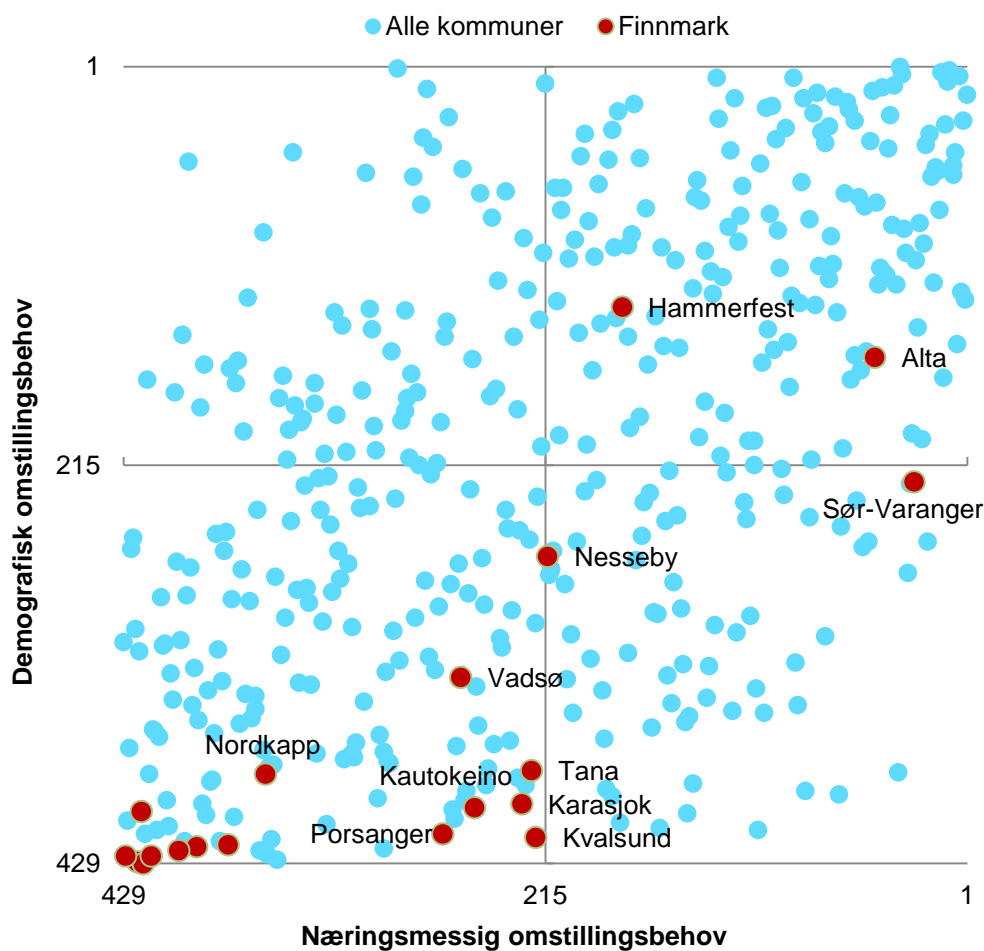
1.1 Enkelhet og oppdatering

Det er viktig at indikatorsettet er enkelt å oppdatere. Kompliserte datasett vil ofte ikke oppdateres, og da forsvinner mye av hensikten. Indikatorene i dette systemet bruker dels tilgjengelige registerdata som kan lastes ned via statistikkbanken i SSB, eller bruker indikatorsett som oppdateres årlig i andre sammenhenger. Indikatorene for nyetableringer, lønnsomhet og vekst er hentet fra NHOs NæringsNM. Indikatorene for bostedsattraktivitet er hentet fra Telemarksforskings Attraktivitetsbarometer. Indikatorene for næringsmessig ensidighet er hentet fra en analyse av næringsmessig sårbarhet som Telemarksforskning har gjort for Distriktssenteret, og som planlegges oppdatert årlig.

2. Samlet omstillingsbehov

Det samlede omstillingsbehovet får vi fram gjennom å sette sammen de ulike indikatorene for næringsmessig og demografisk omstillingsbehov til en samlet indeks, hvor alle kommunene i landet blir rangert. Vi viser her resultatet av denne indeksen, mens de enkelte indikatorene blir vist og forklart senere i rapporten.

Omstillingsbehov oppstår enten ved at kommuner får nedgang i arbeidsplasser og dermed opplever et *næringsmessig omstillingsbehov*, eller ved at kommuner får en sterk nedgang i folketallet gjennom utflytting, og dermed har et *demografisk omstillingsbehov*. Det *samlede omstillingsbehovet* er gitt av kombinasjonen mellom næringsmessig og demografisk omstillingsbehov.

Figur 2: Kommunene i Norge, plassert etter rangering langs de to dimensjonene arbeid-næringsliv og demografi for 2010. Rangeringen går fra 1=Beste kommune til 429=svakeste kommune.

Næringsmessig og demografisk omstillingsbehov er ikke to uavhengige størrelser. Nedgang i næringslivet, med påfølgende nedgang i antall arbeidsplasser, gir som regel utflytting og et demografisk omstillingsbehov. Samtidig vil nedgang i antall innbyggere gi negative impulser til næringsutviklingen. Derfor

ser vi en konsentrasjon av kommuner i hjørnene der det næringsmessige og demografiske omstillingsbehovet er lavt langs begge akser, eller høyt langs begge akser.

Som det går fram av figuren, har Finnmark to kommuner, Alta og Hammerfest, som er bedre enn middels både når det gjelder arbeid-næringsliv og demografi.

Sør-Varanger er best av kommunene i Finnmark når det gjelder næringsmessig omstillingsbehov, men skårer litt under middels for demografi.

Noen kommuner, Nesseby, Tana, Karasjok, Kvalsund, Vadsø, Kautokeino og Porsanger, er like under middels når det gjelder næringsmessig omstillingsbehov, men skårer lavt på den demografiske indeksen.

Nordkapp, samt de andre kommunene som ligger for tett til å navngis i diagrammet, kommer svært dårlig ut langs begge aksene, og er kommuner med stort omstillingsbehov.

Tabell 1: Omstillingsbehov i kommunene i Finnmark. Samme tall som i figur 2, men bare for kommuner i Finnmark.

Nr	Navn	Rang Næringsmessig omstillingsbehov	Rang demografisk omstillingsbehov		Rang omstillingsbehov
2030	Sør-Varanger	28	224	7056	52
2012	Alta	48	157	9840	61
2004	Hammerfest	179	130	55311	159
2027	Nesseby	186	264	83700	212
2025	Tana	222	379	133422	259
2017	Kvalsund	214	415	134606	262
2021	Karasjok	233	397	146790	280
2003	Vadsø	264	329	156552	289
2011	Kautokeino	258	399	169506	304
2020	Porsanger	271	413	185364	326
2019	Nordkapp	364	381	271180	384
2015	Hasvik	360	419	280440	390
2024	Berlevåg	390	420	315900	411
2028	Båtsfjord	402	422	331248	420
2022	Lebesby	420	401	344820	423
2018	Måsøy	416	425	349856	425
2014	Loppa	421	429	357850	427
2002	Vardø	423	428	359973	428
2023	Gamvik	428	425	365084	429

Gamvik har høyest omstillingsbehov av alle kommunene i landet, med sin rangering nummer 429 av 429 kommuner. Vardø har nest høyest omstillingsbehov i landet som nummer 428. Loppa, Måsøy og Lebesby er også inne blant de ti kommunene i landet med høyest omstillingsbehov. Finnmark har dermed fem av de ti kommunene med aller høyest omstillingsbehov i landet.

Båtsfjord, Berlevåg, Nordkapp og Hasvik er også kommuner med et høyt omstillingsbehov, de de er rangert mellom 390 og 420 av de 429 kommunene i landet.

Kommuner som Tana, Kvalsund, Karasjok, Kautokeino og Porsanger er kommuner med et stort demografisk omstillingsbehov, men hvor det næringsmessige omstillingsbehovet ikke er spesielt høyt.

Sør-Varanger, Alta og Hammerfest er kommuner som gjør det over middels blant norske kommuner. Nesseby er også over middels, men bare så vidt, med sin rangering nummer 212 av 429 kommuner i landet.

3. Næringsmessig omstillingsbehov

Vi har definert fem forskjellige indikatorer for næringsmessig omstillingsbehov. Næringsmessig omstillingsbehov handler om utviklingen i arbeidsplasser og næringsliv.

- Utvikling i antall arbeidsplasser samlet
- Utvikling i antall arbeidsplasser i næringslivet
- Nyetableringer
- Lønnsomhet
- Vekst

Av disse er de to første, som viser arbeidsplassutviklingen, viktigst for samfunnsutviklingen. Når vi tar med de tre siste, som er hentet fra NHOs NæringsNM, er det fordi en kommune som har hatt nedgang i antall arbeidsplasser er dårligere stilt dersom næringslivet samtidig er preget av svak etableringsvirksomhet, lønnsomhet og vekst. En kan tenke seg at en kommune har nedgang i antall arbeidsplasser fordi næringslivet har rasjonalisert, noe som er forretningsmessig lønnsomt, men negativt for samfunnet. En slik kommune er likevel bedre stilt enn en annen kommune med samme nedgang i antall arbeidsplasser, men hvor næringslivet er ulønnsomt.

Tabell 2: Næringsmessig omstillingsbehov i kommunene i Finnmark.

Nr	Navn	Samlet rangering	Arbeidsplasser Samlet	Arbeidsplasser næringsliv	Nyetableringer	Lønnsomhet	Vekst	Samlet score
2030	Sør-Varanger	28	32	12	91	252	149	624
2012	Alta	48	57	57	118	153	184	797
2004	Hammerfest	179	92	176	133	350	398	1685
2027	Nesseby	186	194	128	106	250	404	1726
2017	Kvalsund	214	301	40	402	398	99	1922
2025	Tana	222	359	198	261	13	24	1969
2021	Karasjok	233	161	179	305	360	346	2031
2011	Kautokeino	258	103	258	363	370	402	2218
2003	Vadsø	264	257	316	214	156	166	2255
2020	Porsanger	271	278	197	325	188	368	2306
2015	Hasvik	360	391	319	313	430	70	2943
2019	Nordkapp	364	352	292	429	312	280	2953
2024	Berlevåg	390	358	332	330	399	384	3183
2028	Båtsfjord	402	390	378	263	400	360	3327
2018	Måsøy	416	377	372	424	424	407	3502
2022	Lebesby	420	424	426	393	251	337	3531
2014	Loppa	421	421	418	423	396	202	3538
2002	Vardø	423	414	421	203	429	430	3567
2023	Gamvik	428	417	417	343	413	399	3657

3.1 Arbeidsplasser

Utviklingen i samlet antall arbeidsplasser på et sted er naturligvis en svært viktig indikator, og det er naturlig å ha denne som første indikator. I første omgang ser vi på det totale antallet av arbeidsplasser i hver enkelt kommune. Her vil både offentlige og private arbeidsplasser være med.

Tabell 3: Antall arbeidsplasser i kommunene i Finnmark, data fra registerbasert sysselsettingsstatistikk, SSB.

Nr	Navn	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
2002	Vardø	1234	1155	979	933	895	937	931	922	925	907	890
2003	Vadsø	3068	3111	3114	3187	3198	3125	3155	3297	3221	3142	3230
2004	Hammerfest	4687	4590	4731	5155	5261	5330	5592	5699	5536	5681	5694
2011	Kautokeino	1118	1158	1194	1261	1301	1346	1355	1364	1358	1380	1394
2012	Alta	7917	7958	8000	8255	8554	8829	9021	9501	9648	9608	9772
2014	Loppa	611	571	559	462	457	439	435	428	437	405	414
2015	Hasvik	500	514	401	434	376	404	396	419	403	388	395
2017	Kvalsund	440	463	433	360	341	333	350	378	371	376	381
2018	Måsøy	671	695	621	617	584	588	556	567	574	559	579
2019	Nordkapp	1748	1726	1630	1486	1437	1406	1445	1490	1500	1425	1491
2020	Porsanger	1938	1919	1853	1952	1976	1880	1920	2022	1942	1916	1953
2021	Karasjok	1260	1208	1289	1348	1286	1278	1366	1427	1413	1405	1404
2022	Lebesby	689	665	626	592	555	561	585	579	586	581	508
2023	Gamvik	485	496	510	441	416	437	394	391	411	379	391
2024	Berlevåg	486	499	484	426	415	423	419	406	443	440	430
2025	Deatnu-Tana	1434	1406	1372	1299	1305	1307	1290	1321	1346	1371	1310
2027	Nesseby	357	357	335	312	314	326	357	318	300	327	340
2028	Båtsfjord	1284	1283	1283	1082	991	998	968	977	1019	1013	1025
2030	Sør-Varanger	4171	4311	4324	4176	4300	4421	4469	4705	4884	4996	5156

I tabellen over ser vi at noen kommuner har hatt en sterk nedgang i antall arbeidsplasser i kommunen fra 2000 til 2010. Vardø, Loppa, Hasvik, Måsøy, Lebesby og Båtsfjord har hatt sterk nedgang, mens andre kommuner som Hammerfest, Kautokeino, Alta og Sør-Varanger har hatt sterk vekst.

Det er naturligvis den relative, eller prosentvise utviklingen, som er viktig og følbart for kommunene. Så vi kan dermed transformere tallene til årlige vekstrater.

3.2 Årlige vekstrater

Tallene over antall arbeidsplasser på forrige side lar seg lett omregne til årlig vekst.

Tabell 4: Årlig prosentvis vekst i antall arbeidsplasser i kommunene i Finnmark.

Nr	Navn	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2000-2010
2002	Vardø	-6,4	-15,2	-4,7	-4,1	4,7	-0,6	-1,0	0,3	-1,9	-1,9	-27,9
2003	Vadsø	1,4	0,1	2,3	0,3	-2,3	1,0	4,5	-2,3	-2,5	2,8	5,3
2004	Hammerfest	-2,1	3,1	9,0	2,1	1,3	4,9	1,9	-2,9	2,6	0,2	21,5
2011	Kautokeino	3,6	3,1	5,6	3,2	3,5	0,7	0,7	-0,4	1,6	1,0	24,7
2012	Alta	0,5	0,5	3,2	3,6	3,2	2,2	5,3	1,5	-0,4	1,7	23,4
2014	Loppa	-6,5	-2,1	-17,4	-1,1	-3,9	-0,9	-1,6	2,1	-7,3	2,2	-32,2
2015	Hasvik	2,8	-22,0	8,2	-13,4	7,4	-2,0	5,8	-3,8	-3,7	1,8	-21,0
2017	Kvalsund	5,2	-6,5	-16,9	-5,3	-2,3	5,1	8,0	-1,9	1,3	1,3	-13,4
2018	Måsøy	3,6	-10,6	-0,6	-5,3	0,7	-5,4	2,0	1,2	-2,6	3,6	-13,7
2019	Nordkapp	-1,3	-5,6	-8,8	-3,3	-2,2	2,8	3,1	0,7	-5,0	4,6	-14,7
2020	Porsanger	-1,0	-3,4	5,3	1,2	-4,9	2,1	5,3	-4,0	-1,3	1,9	0,8
2021	Karasjok	-4,1	6,7	4,6	-4,6	-0,6	6,9	4,5	-1,0	-0,6	-0,1	11,4
2022	Lebesby	-3,5	-5,9	-5,4	-6,3	1,1	4,3	-1,0	1,2	-0,9	-12,6	-26,3
2023	Gamvik	2,3	2,8	-13,5	-5,7	5,0	-9,8	-0,8	5,1	-7,8	3,2	-19,4
2024	Berlevåg	2,7	-3,0	-12,0	-2,6	1,9	-0,9	-3,1	9,1	-0,7	-2,3	-11,5
2025	Deatnu-Tana	-2,0	-2,4	-5,3	0,5	0,2	-1,3	2,4	1,9	1,9	-4,4	-8,6
2027	Nesseby	0,0	-6,2	-6,9	0,6	3,8	9,5	-10,9	-5,7	9,0	4,0	-4,8
2028	Båtsfjord	-0,1	0,0	-15,7	-8,4	0,7	-3,0	0,9	4,3	-0,6	1,2	-20,2
2030	Sør-Varanger	3,4	0,3	-3,4	3,0	2,8	1,1	5,3	3,8	2,3	3,2	23,6

Når vi ser de årlige vekstratene i tabellen over, ser vi lettere at det er stor variasjon i veksten mellom ulike år for samme kommune. Nordkapp, som hadde en nedgang i antall arbeidsplasser på nesten 15 prosent fra 2000 til 2010, har den sterkeste veksten i 2010. Båtsfjord, som har hatt en nedgang i antall arbeidsplasser fra 2000 til 2010 på over 20 prosent, har hatt vekst de siste årene.

Tidsperioden er dermed avgjørende for hvordan vi rangerer kommunene. Vi vil få helt forskjellige resultat avhengig av hvilken periode vi bruker.

3.3 Relativ vekst

Et annet forhold som også bør tas i betraktning, er hvordan de nasjonale konjunktorene har utviklet seg. I enkelte år er det høykonjunktur i Norge, som fører til at de fleste kommunene får vekst i antall arbeidsplasser. I andre år er det motsatt.

Vi så i tabellen på forrige side at mange kommuner i Finnmark hadde vekst i 2006 og 2007. Dette var år da det var vekst i hele Norge.

Tabell 5: Differanse mellom nasjonal vekst i antall arbeidsplasser og veksten i kommunene.

Nr	Navn	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
2002	Vardø	-7,0	-14,8	-4,4	-4,7	3,2	-4,2	-5,0	-1,3	-0,9	-2,7
2003	Vadsø	0,8	0,5	2,7	-0,3	-3,7	-2,6	0,5	-3,9	-1,4	2,0
2004	Hammerfest	-2,7	3,5	9,3	1,4	-0,1	1,4	-2,1	-4,5	3,7	-0,6
2011	Kautokeino	2,9	3,5	5,9	2,6	2,0	-2,9	-3,3	-2,0	2,7	0,2
2012	Alta	-0,1	0,9	3,5	3,0	1,8	-1,4	1,3	-0,1	0,7	0,9
2014	Loppa	-7,2	-1,7	-17,0	-1,7	-5,4	-4,5	-5,6	0,5	-6,2	1,4
2015	Hasvik	2,2	-21,6	8,5	-14,0	6,0	-5,5	1,8	-5,4	-2,6	1,0
2017	Kvalsund	4,6	-6,1	-16,5	-5,9	-3,8	1,6	4,0	-3,5	2,4	0,5
2018	Måsøy	2,9	-10,3	-0,3	-6,0	-0,8	-9,0	-2,0	-0,4	-1,5	2,8
2019	Nordkapp	-1,9	-5,2	-8,5	-3,9	-3,6	-0,8	-0,9	-0,9	-3,9	3,8
2020	Porsanger	-1,6	-3,0	5,7	0,6	-6,3	-1,4	1,3	-5,6	-0,2	1,1
2021	Karasjok	-4,8	7,1	4,9	-5,2	-2,1	3,3	0,5	-2,6	0,5	-0,9
2022	Lebesby	-4,1	-5,5	-5,1	-6,9	-0,4	0,7	-5,0	-0,4	0,2	-13,4
2023	Gamvik	1,6	3,2	-13,2	-6,3	3,6	-13,4	-4,8	3,5	-6,7	2,4
2024	Berlevåg	2,0	-2,6	-11,7	-3,2	0,5	-4,5	-7,1	7,5	0,4	-3,1
2025	Deatnu-Tana	-2,6	-2,0	-5,0	-0,1	-1,3	-4,8	-1,6	0,3	2,9	-5,2
2027	Nesseby	-0,6	-5,8	-6,5	0,0	2,4	6,0	-14,9	-7,3	10,1	3,2
2028	Båtsfjord	-0,7	0,4	-15,3	-9,0	-0,7	-6,5	-3,1	2,7	0,5	0,4
2030	Sør-Varanger	2,7	0,7	-3,1	2,4	1,4	-2,5	1,3	2,2	3,4	2,4

Når vi ser på den relative veksten, ser vi at Finnmarkskommunene ikke gjorde det spesielt godt i 2006 og 2007, snarere tvert om. Dette var år da de fleste kommunene i Finnmark hadde lavere vekst enn landet for øvrig. I 2010 hadde imidlertid de fleste kommunene i Finnmark en sterkere vekst enn gjennomsnittet i Norge.

3.4 Hvilket tidsrom?

Det vil alltid være vanskelig å bestemme hvilket tidsrom en skal bestemme seg for, når en skal vurdere utviklingen i kommuner og regioner. Et enkelt år, eller siste tre år, vil i de fleste tilfeller være alt for kort, unntatt i de tilfeller det har skjedd svært dramatiske fall. Dersom en ser på ganske lange tidsserier, f eks de ti årene fra 2000 til 2010, vil vi få det problemet at kommuner med et sterkt fall tidlig i perioden vil komme ut som nedgangskommuner, selv om utviklingen de siste fem årene har vært middels eller over gjennomsnittet. Dersom en velger å se på en bestemt mellomlang periode, f eks fra 2005-2010, får en det problemet at antall arbeidsplasser i det første året, året 2005 i dette tilfellet, får stor betydning. Dersom kommunen hadde en topp i akkurat dette året, blir nedgangen overdrevet. Dersom det første året var en bunn, blir utviklingen beskrevet for positivt. Uansett hvilket år en velger å starte med, vil dette problemet oppstå. En løsning er å se på utviklingen i en rekke med tidsserier samtidig.

Tabell 6: Vekst i antall arbeidsplasser i kommunene i Finnmark, relativt til veksten i Norge i de ti siste årene, progressiv 10-årsindeks og kommunenes rangering for 10 års indeksen.

Nr	Navn	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	10 år indeks	Rang
2002	Vardø	-7,0	-14,8	-4,4	-4,7	3,2	-4,2	-5,0	-1,3	-0,9	-2,7	-156,8	414
2003	Vadsø	0,8	0,5	2,7	-0,3	-3,7	-2,6	0,5	-3,9	-1,4	2,0	-45,4	257
2004	Hammerfest	-2,7	3,5	9,3	1,4	-0,1	1,4	-2,1	-4,5	3,7	-0,6	22,8	92
2011	Kautokeino	2,9	3,5	5,9	2,6	2,0	-2,9	-3,3	-2,0	2,7	0,2	17,7	103
2012	Alta	-0,1	0,9	3,5	3,0	1,8	-1,4	1,3	-0,1	0,7	0,9	48,9	57
2014	Loppa	-7,2	-1,7	-17,0	-1,7	-5,4	-4,5	-5,6	0,5	-6,2	1,4	-199,2	421
2015	Hasvik	2,2	-21,6	8,5	-14,0	6,0	-5,5	1,8	-5,4	-2,6	1,0	-118,7	391
2017	Kvalsund	4,6	-6,1	-16,5	-5,9	-3,8	1,6	4,0	-3,5	2,4	0,5	-62,7	301
2018	Måsøy	2,9	-10,3	-0,3	-6,0	-0,8	-9,0	-2,0	-0,4	-1,5	2,8	-103,1	377
2019	Nordkapp	-1,9	-5,2	-8,5	-3,9	-3,6	-0,8	-0,9	-0,9	-3,9	3,8	-86,5	352
2020	Porsanger	-1,6	-3,0	5,7	0,6	-6,3	-1,4	1,3	-5,6	-0,2	1,1	-54,4	278
2021	Karasjok	-4,8	7,1	4,9	-5,2	-2,1	3,3	0,5	-2,6	0,5	-0,9	-8,4	161
2022	Lebesby	-4,1	-5,5	-5,1	-6,9	-0,4	0,7	-5,0	-0,4	0,2	-13,4	-225,0	424
2023	Gamvik	1,6	3,2	-13,2	-6,3	3,6	-13,4	-4,8	3,5	-6,7	2,4	-160,8	417
2024	Berlevåg	2,0	-2,6	-11,7	-3,2	0,5	-4,5	-7,1	7,5	0,4	-3,1	-92,1	358
2025	Deatnu-Tana	-2,6	-2,0	-5,0	-0,1	-1,3	-4,8	-1,6	0,3	2,9	-5,2	-92,5	359
2027	Nesseby	-0,6	-5,8	-6,5	0,0	2,4	6,0	-14,9	-7,3	10,1	3,2	-24,0	194
2028	Båtsfjord	-0,7	0,4	-15,3	-9,0	-0,7	-6,5	-3,1	2,7	0,5	0,4	-116,6	390
2030	Sør-Varanger	2,7	0,7	-3,1	2,4	1,4	-2,5	1,3	2,2	3,4	2,4	77,4	32

Den progressive 10 års indeksen er regnet ut gjennom å la veksten i siste år få vekt ti, veksten i nest siste år få vekt 9 og så videre. Hvis vi summerer endringen i alle periodene, får vi et tall, der endringen det siste året får størst betydning, ettersom det inngår i alle tidsseriene. Samtidig vil også utviklingen tidlig i perioden bli tatt hensyn til, men disse endringene vil telle mindre. En kommune med nedgang først i

perioden, men oppgang i siste del av perioden vil komme bedre ut enn en kommune med motsatt utvikling, selv om veksten i tiårsperioden er lik.

Vi får da et vekstmål som får med informasjonen fra alle de sist ti årene, men som vektlegger de nærmeste årene sterkest. Vi unngår da problemet med å ta utgangspunkt i et bestemt år, samtidig som vi får et mål som både tar hensyn til kort og lang sikt. Vi trenger da ikke bestemme oss for en kort eller lang periode, men kombinerer det kortsiktige perspektivet med det langsiktige.

Med denne metoden er det Lebesby som kommer dårligst ut av kommunene i Finnmark. Loppa, som har en enda større nedgang fra 2000 til 2010 har den nest dårligste utviklingen. Loppa kommer bedre ut enn Lebesby fordi Lebesby har mye dårligere utvikling sist i perioden.

Gamvik og Vardø kommer også ut blant kommunene med svakest utvikling i Finnmark.

I tabellen har vi også vist rangeringen til kommunen fra 1= beste kommune i landet, til 429=svakeste kommune i landet.

De fire kommunene vi har nevnt har alle rangeringstall svakere enn 400. Det betyr at de er blant de 29 svakeste kommunene i landet. Hasvik, Berlevåg, Båtsfjord, Måsøy, Nordkapp og Tana er kommuner som er rangert mellom 350 og 400. Disse kommunene er dermed inne blant femtedelen av kommunene med svakest utvikling.

Sør-Varanger, Alta og Hammerfest er kommuner som er blant de 100 beste på 10-årsindeksen.

4. Arbeidsplasser i næringslivet

Arbeidsplassutviklingen i næringslivet er den andre indikatoren. Tallene for antall arbeidsplasser i næringslivet i kommunene i Finnmark er vist i tabellen under.

Tabell 7: Antall arbeidsplasser i privat næringsliv.

Nr	Navn	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
2002	Vardø	727	643	502	437	413	429	416	408	424	419	394
2003	Vadsø	1407	1432	1418	1509	1505	1546	1597	1642	1587	1522	1495
2004	Hammerfest	2780	2704	2749	3113	3176	3328	3601	3650	3437	3507	3345
2011	Kautokeino	589	608	656	687	669	706	747	735	718	722	690
2012	Alta	5254	5197	5383	5519	5675	5760	6014	6489	6649	6534	6678
2014	Loppa	359	321	329	253	256	243	244	217	240	217	221
2015	Hasvik	307	323	215	245	210	229	240	256	245	225	237
2017	Kvalsund	181	200	188	176	164	156	160	192	191	211	211
2018	Måsøy	455	458	415	402	369	377	362	377	366	361	373
2019	Nordkapp	1069	1063	1009	855	822	803	804	853	889	874	893
2020	Porsanger	964	961	1027	1080	1108	1115	1164	1245	1170	1122	1136
2021	Karasjok	631	631	665	712	700	703	764	773	757	747	744
2022	Lebesby	488	395	356	343	310	336	340	344	336	331	266
2023	Gamvik	261	273	327	252	253	263	227	230	232	206	210
2024	Berlevåg	327	309	304	248	238	252	246	235	274	272	259
2025	Deatnu-Tana	748	711	738	733	736	750	723	763	796	817	782
2027	Nesseby	153	146	146	134	141	153	157	126	126	129	148
2028	Båtsfjord	1006	990	995	777	698	684	675	679	727	722	733
2030	Sør-Varanger	1964	2057	2081	1978	2051	2168	2233	2466	2591	2650	2775

Her ser vi at Alta er klart størst når det gjelder antall arbeidsplasser i næringslivet, med sine 6 678 arbeidsplasser i 2010. Hammerfest og Sør-Varanger på de neste plassene er omtrent halvparten så store. Vadsø og Porsanger er nummer fire og fem, og har begge over 1000 arbeidsplasser i næringslivet.

Alle de fem største næringslivskommunene i Finnmark har hatt vekst i antall arbeidsplasser siden 2000. av de 14 resterende kommunene har 10 hatt nedgang i antall arbeidsplasser. Det har dermed skjedd en ganske kraftig konsentrasjon av næringslivet i Finnmark de siste ti årene.

For å få et bilde på hvordan utviklingen har vært, vil vi bruke den samme tiårsindeksen som vi brukte på antall arbeidsplasser.

Tabell 8: Vekst i antall arbeidsplasser i privat sektor i kommunene i Finnmark, relativt til veksten i Norge i de ti siste årene, 10 års indeks og kommunenes rangering for 10 års indeksen.

Nr	Navn	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	10 år indeks	Rang
2002	Vardø	-12,5	-21,2	-11,5	-6,2	1,7	-7,4	-7,0	2,2	1,5	-6,3	-231,2	421
2003	Vadsø	0,9	-0,3	7,9	-1,0	0,6	-1,0	-2,3	-5,1	-1,5	-2,1	-74,0	316
2004	Hammerfest	-3,7	2,4	14,7	1,3	2,6	3,9	-3,8	-7,6	4,7	-4,9	-7,3	176
2011	Kautokeino	2,3	8,6	6,2	-3,3	3,4	1,5	-6,7	-4,1	3,2	-4,7	-47,6	258
2012	Alta	-2,0	4,3	4,0	2,1	-0,7	0,1	2,8	0,7	0,9	1,9	76,6	57
2014	Loppa	-11,5	3,2	-21,6	0,5	-7,2	-3,9	-16,2	8,8	-6,9	1,5	-217,4	418
2015	Hasvik	4,3	-32,7	15,4	-15,0	6,9	0,5	1,5	-6,0	-5,5	5,0	-74,5	319
2017	Kvalsund	9,6	-5,3	-4,9	-7,5	-7,0	-1,8	14,9	-2,3	13,1	-0,3	109,4	40
2018	Måsøy	-0,3	-8,7	-1,7	-8,9	0,0	-8,3	-1,0	-4,7	1,3	3,0	-110,6	372
2019	Nordkapp	-1,5	-4,4	-13,8	-4,6	-4,5	-4,2	1,0	2,5	0,9	1,9	-63,6	292
2020	Porsanger	-1,2	7,6	6,6	1,9	-1,5	0,1	1,8	-7,8	-1,5	0,9	-18,9	197
2021	Karasjok	-0,9	6,1	8,5	-2,4	-1,7	4,4	-3,9	-3,8	1,3	-0,7	-8,6	179
2022	Lebesby	-20,0	-9,2	-2,2	-10,3	6,2	-3,1	-3,9	-4,1	1,1	-19,9	-323,1	426
2023	Gamvik	3,7	20,5	-21,5	-0,3	1,8	-18,0	-3,8	-0,9	-8,6	1,6	-214,5	417
2024	Berlevåg	-6,4	-0,9	-17,0	-4,7	3,7	-6,7	-9,6	14,8	1,9	-5,1	-81,7	332
2025	Deatnu-Tana	-5,9	4,5	0,8	-0,3	-0,3	-7,9	0,4	2,6	5,3	-4,6	-19,4	198
2027	Nesseby	-5,5	0,7	-6,8	4,5	6,4	-1,7	-24,9	-1,7	5,0	14,4	16,6	128
2028	Båtsfjord	-2,5	1,2	-20,5	-10,9	-4,2	-5,6	-4,5	5,3	1,9	1,2	-118,9	378
2030	Sør-Varanger	3,8	1,9	-3,5	3,0	3,5	-1,3	5,3	3,3	4,9	4,4	171,0	12

Lebesby har den fjerde svakeste rangeringen i landet, som nummer 426 av 429 kommuner. Gamvik, Vardø og Loppa er også rangert svært lavt blant alle kommunene i landet. Disse fire kommunene er blant de svakeste i landet.

Kommunene Båtsfjord, Berlevåg, Måsøy, Hasvik og Vadsø er rangert mellom nummer 300 og 400.

I nasjonal målestokk er det Nesset og Høyanger som kommer aller dårligst ut når vi ser isolert på arbeidsplassene i privat næringsliv.

Sør-Varanger, Kvalsund og Alta er rangert høyt, og gjør det bra i den nasjonale målestokken. Sør-Varanger er 12. best av alle kommunene i landet.

5. Alle arbeidsplasser – private arbeidsplasser

Så langt har vi laget indekser for utviklingen i samlet antall arbeidsplasser og antall arbeidsplasser i næringslivet. Det kan være interessant å se i hvor stor grad utviklingen i disse indikatorene følger hverandre.

Tabell 9: Kommunene i Finnmark etter den progressive 10-årsindeksen for alle arbeidsplasser og private arbeidsplasser. Kollonnene med rang viser rangering blant de 429 kommunene i landet. Differanse i rang viser differansen mellom rangering for indeksene.

Nr	Navn	Index alle arbeidsplasser	Index priv. arbeidsplasser	Rang alle arbeidsplasser	Rang priv. arbeidsplasser	Differanse rang
2002	Vardø	-156,8	-231,2	414	421	-7
2003	Vadsø	-45,4	-74,0	257	316	-59
2004	Hammerfest	22,8	-7,3	92	176	-84
2011	Kautokeino	17,7	-47,6	103	258	-155
2012	Alta	48,9	76,6	57	57	0
2014	Loppa	-199,2	-217,4	421	418	3
2015	Hasvik	-118,7	-74,5	391	319	72
2017	Kvalsund	-62,7	109,4	301	40	261
2018	Måsøy	-103,1	-110,6	377	372	5
2019	Nordkapp	-86,5	-63,6	352	292	60
2020	Porsanger	-54,4	-18,9	278	197	81
2021	Karasjok	-8,4	-8,6	161	179	-18
2022	Lebesby	-225,0	-323,1	424	426	-2
2023	Gamvik	-160,8	-214,5	417	417	0
2024	Berlevåg	-92,1	-81,7	358	332	26
2025	Deatnu-Tana	-92,5	-19,4	359	198	161
2027	Nesseby	-24,0	16,6	194	128	66
2028	Båtsfjord	-116,6	-118,9	390	378	12
2030	Sør-Varanger	77,4	171,0	32	12	20

Som vi ser av tabellen over, er det stort sett ganske godt samsvar mellom rangeringen for alle arbeidsplasser og private arbeidsplasser. Private arbeidsplasser utgjør omtrent to tredeler av alle arbeidsplasser i landet.

For enkelte av kommunene er det ganske stort avvik mellom utviklingen i private kontra alle arbeidsplasser. Kautokeino er rangert under middels for utviklingen i private arbeidsplasser, men ganske høyt for alle arbeidsplasser. I Kautokeino har det vært sterk vekst i offentlige arbeidsplasser, blant annet Samisk Høgskole og Sametinget.

Kvalsund er ranget lavt for utviklingen i alle arbeidsplasser, mens høyt for private arbeidsplasser. Kvalsund har mistet mange arbeidsplasser i Vegvesenet, men fått en del nye arbeidsplasser i privat næringsliv.

Tana har også mistet mange arbeidsplasser i Vegvesenet, noe som drar ned utviklingen i alle arbeidsplasser, mens utviklingen i næringslivet har vært over middels.

6. Nyetableringer – lønnsomhet og vekst

I NHOs NæringsNM, som blir oppdatert årlig, utarbeides det indikatorer for næringslivets prestasjoner som viser hvordan bedriftene gjør det med hensyn til nyetableringer, lønnsomhet og vekst. Disse indikatorene viser næringslivets tilstand, uten å bruke sysselsettingen. Indikatorene for lønnsomhet og vekst er basert på regnskapene til foretakene registrert i kommunene, mens indikatoren for nyetableringer er basert på registreringer i Enhetsregisteret.

Indikatorene i NæringsNM er forholdsvis ressurskrevende å få utarbeidet, men ettersom disse blir utarbeidet årlig i forbindelse med NHOs NæringsNM, kan de hentes derfra, og settes inn i dette indikatorsettet.

Det vil være tilfeller der en kommune kan komme bra ut i NæringsNM, selv om antall arbeidsplasser har gått ned. Når en hjørnesteinsbedrift lykkes å rasjonaliserer produksjonen, vil lønnsomheten til denne bedriften bli bedre, mens antall ansatte går ned. Rent bedriftsøkonomisk er denne rasjonaliseringen bra, og gir framgang i NæringsNM. For kommunen vil imidlertid rasjonaliseringen føre til nedgang i antall arbeidsplasser, noe som isolert sett er negativt.

Gjennom å kombinere arbeidsplassutviklingen og indikatorene for NæringsNM, vil vi kunne se om arbeidsplassnedgangen skjer samtidig som bedriftene i kommunen gjør det svakt. Disse kommunene vil være i en verre situasjon enn i kommuner med arbeidsplassnedgang der bedriftene er økonomisk sunne.

6.1 Nyetableringer

I NæringsNM er indeksen for nyetableringer satt sammen av tre underliggende indikatorer: Etableringsfrekvens, bransjustert etableringsfrekvens, og vekst i antall foretak. Nærmere definisjon er gjort rede for i NæringNM-publikasjonen. Det er Enhetsregisteret som er datakilden.

Tabell 10: Kommunenes rangering for nyetableringer i NæringNM. Til høyre er den progressive 10-årsindeksen vist, denne er basert på rangeringene til kommunen de siste ti årene, men med de siste årene vektet høyest.

Nr	Navn	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Index rang	Index
2030	Sør-Varanger	72	130	45	177	114	310	181	189	168	35	88	91	7705
2027	Nesseby	413	405	428	296	401	375	47	246	3	19	46	106	8287
2012	Alta	28	250	173	113	198	34	39	35	331	220	168	118	8684
2004	Hammerfest	62	45	62	274	160	213	92	164	135	146	293	133	9720
2002	Vardø	249	365	194	11	122	289	318	422	161	65	282	203	12274
2003	Vadsø	69	69	152	29	134	112	137	223	240	293	410	214	12596
2025	Tana	369	371	373	264	295	328	128	142	307	246	261	261	13771
2028	Båtsfjord	275	126	397	188	108	327	283	255	366	409	17	263	13813
2021	Karasjok	128	272	28	224	149	401	375	367	414	116	206	305	14836
2015	Hasvik	106	22	418	163	412	27	267	128	278	403	348	313	14959
2020	Porsanger	192	212	57	214	205	265	266	347	308	320	279	325	15272
2024	Berlevåg	11	174	321	341	386	382	97	200	425	427	96	330	15478
2023	Gamvik	263	254	430	278	376	254	414	268	153	396	197	343	15840
2011	Kautokeino	85	90	292	318	289	392	378	412	296	332	141	363	16662
2022	Lebesby	189	324	230	195	285	262	412	416	362	193	382	393	17656
2017	Kvalsund	294	162	217	404	411	394	27	161	421	430	428	402	18229
2014	Loppa	394	295	417	357	135	430	415	329	286	422	418	423	19949
2018	Måsøy	417	9	390	306	216	342	429	414	420	288	429	424	19995
2019	Nordkapp	205	356	382	395	331	368	397	361	410	368	390	429	20870

I tabellen over er det rangeringer fra 1= beste kommune til 430= dårligste kommune som er vist. Sør-Varanger, Nesseby, Alta og Hammerfest har forholdsvis mange nyetableringer, også i den nasjonale målestokken. Nesseby har hatt stor nyetableringsaktivitet etter 2005, men hadde svært lav etableringsaktivitet i årene 2000 til 2005.

Det er fire kommuner som er rangert svakere enn 400: Nordkapp, Måsøy, Loppa og Kvalsund. Nordkapp har hatt lav etableringsaktivitet i alle årene, og er rangert helt sist av samtlige kommuner i Norge.

Kommunene Lebesby, Kautokeino, Gamvik, Berlevåg, Porsanger, Karasjok og Hasvik er rangert mellom 300 og 400.

Vardø, Vadsø, Tana og Båtsfjord kommer ut omtrent middels av norske kommuner de siste ti årene. Vardø hadde ganske god etableringsaktivitet tidligere, men hadde lite etableringsaktivitet de siste to årene.

6.2 Lønnsomhet

Indeksen for lønnsomhet har også tre underliggende indikatorer: Andel av foretak med positivt resultat, bransjejusterte andel foretak med positivt resultat, samt andelen av foretakene med positiv egenkapital.

Tabell 11: Kommunenes rangering for lønnsomhet i NæringsNM. Til høyre er den progressive 10-årsindeksen vist, denne er basert på rangeringene til kommunen de siste ti årene, men med de siste årene vektet høyest.

Nr	Navn	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Index rang	Index
2025	Tana	59	247	314	145	92	13	137	60	8	40	7	13	3479
2012	Alta	282	237	195	142	241	163	146	116	200	122	231	153	9528
2003	Vadsø	277	129	290	297	232	152	217	100	203	107	181	156	9687
2020	Porsanger	331	375	265	320	366	291	263	240	118	87	87	188	10639
2027	Nesseby	359	288	184	352	1	9	65	15	378	374	405	250	12696
2022	Lebesby	150	331	128	283	96	224	328	319	224	167	228	251	12716
2030	Sør-Varanger	215	337	285	294	307	220	345	257	176	145	206	252	12759
2019	Nordkapp	352	326	401	363	345	422	372	261	172	210	234	312	15372
2004	Hammerfest	292	323	304	239	269	222	214	314	349	380	355	350	17078
2021	Karasjok	371	400	283	301	372	346	371	361	377	278	191	360	17268
2011	Kautokeino	387	408	407	381	355	356	348	337	120	255	426	370	17527
2014	Loppa	370	185	428	370	380	395	426	409	220	385	273	396	19020
2017	Kvalsund	384	381	306	386	265	183	428	430	373	354	322	398	19094
2024	Berlevåg	278	369	327	388	417	407	389	282	337	335	319	399	19099
2028	Båtsfjord	380	406	373	383	382	418	402	344	298	242	382	400	19121
2023	Gamvik	422	291	410	425	226	360	395	418	427	307	378	413	20345
2018	Måsøy	412	373	403	424	421	420	423	417	316	386	422	424	21914
2002	Vardø	409	410	393	422	422	351	409	424	419	411	429	429	22668
2015	Hasvik	428	430	429	427	429	428	429	427	430	430	430	430	23598

Tabellen inneholder mange røde celler, som viser at mange kommuner har svak lønnsomhet i næringslivet i mange av de siste årene.

Fem av kommunene i Finnmark er rangert som nummer 400 eller svakere for lønnsomhet. Vardø og Hasvik har svakest lønnsomhet av samtlige kommuner i landet. Seks kommuner er rangert mellom 300 og 400.

Vadsø, Alta, Porsanger og Tana er de eneste som er rangert bedre enn middels. Tana skiller seg ganske kraftig ut gjennom å ha er svært lønnsomt næringsliv de siste årene.

6.3 Vekst

I likhet med de andre NM-indeksene, er også vekstindeksen bygd på tre indikatorer. Det er andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen, bransjejusterte andel foretak med omsetningsvekst, samt andel av foretak med vekst i verdiskaping.

Tabell 12: Kommunenes rangering for vekst i NæringsNM, indeksen som er brukt til høyre er basert på rangeringene til kommunen de siste ti årene, men med de siste årene vektet høyest.

Nr	Navn	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Index rang	Index
2025	Tana	386	92	379	220	21	262	238	189	93	51	32	24	7178
2015	Hasvik	418	21	417	310	349	263	189	62	19	116	152	70	8780
2017	Kvalsund	403	33	391	62	178	308	37	406	235	30	98	99	9447
2030	Sør-Varanger	286	319	170	187	390	92	199	287	38	11	380	149	10646
2003	Vadsø	384	220	85	194	362	109	373	85	274	102	213	166	11038
2012	Alta	110	239	205	85	111	89	162	215	325	128	319	184	11212
2014	Loppa	361	258	429	419	254	416	251	402	120	77	7	202	11512
2019	Nordkapp	364	329	413	345	187	331	404	140	87	244	214	280	13029
2022	Lebesby	278	320	226	410	100	54	416	403	258	352	94	337	14161
2021	Karasjok	41	358	82	12	375	410	114	159	353	203	378	346	14336
2028	Båtsfjord	413	283	333	426	419	386	262	55	105	237	421	360	14973
2020	Porsanger	357	178	15	147	401	330	239	357	347	83	374	368	15099
2024	Berlevåg	426	64	364	429	427	394	419	24	183	420	195	384	15633
2004	Hammerfest	307	271	303	77	326	29	231	420	421	418	206	398	16073
2023	Gamvik	375	420	176	407	177	28	376	428	99	328	428	399	16117
2011	Kautokeino	201	418	371	198	393	182	405	390	39	272	411	402	16266
2027	Nesseby	135	19	3	421	352	429	333	401	227	197	309	404	16325
2018	Måsøy	409	403	141	425	252	185	389	392	305	121	400	407	16500
2002	Vardø	209	408	389	363	217	383	424	416	420	373	236	430	19591

Vekstindeksen har mye større variasjon fra år til år for samme kommune, enn indeksene for lønnsomhet og nyetableringer. Kommuner hvor mange bedrifter har vekst ett år, vil ofte få en liten andel vekstforetak i påfølgende år. Det er motsatt for lønnsomhet – kommuner med en høy andel lønnsomme foretak har oftest også god lønnsomhet i påfølgende år.

Fire kommuner i Finnmark er rangert under 400 for vekstindeksen: Vardø, Måsøy, Nesseby og Kautokeino. Vardø er rangert aller sist av alle kommunene i landet.. Hammerfest, Porsanger, Karasjok, Lebesby, Gamvik, Berlevåg og Båtsfjord er rangert mellom 300 og 400.

Tana, Hasvik og Kvalsund er kommuner som gjør det ganske bra på vekstindeksen. Tana gjør det svært bra som nummer 24. Tana gjorde det skarpt for lønnsomhet også.

7. Demografiske omstillingsbehov

Den første og mest åpenbare indikatoren for demografisk omstillingsbehov er befolkningsutviklingen. Her er det utviklingen i folketall de ti siste årene som er brukt, med størst vekt på de siste årene, som er brukt som indikator.

Derneft har vi en indikator for nettoflytting, inklusive innvandring. Befolkningsveksten i en kommune er summen av flytting og fødselsbalansen. Grunnen til at vi legger inn en indikator for flytting, er at det er verre for en kommune å ha utflytting enn at fødselsbalansen er negativ. Fødselsbalansen er i stor grad et resultat av aldersfordelingen i kommunen, og denne endres ganske langsomt. Kommuner med en stor andel eldre vil få negativ fødselsbalanse, uten at det nødvendigvis reflekterer at noe negativt i kommunens utvikling. Negativ flyttebalanse er derimot et klart tegn på at kommunen enten har svak arbeidsplassutvikling eller lav attraktivitet som bosted. Derfor legger vi inn nettoflyttingen som en indikator i tillegg til befolkningsutviklingen.

Den tredje indikatoren er bostedsattraktivitet. Definisjonen på bostedsattraktivitet er gitt i kapittel 8,2 senere i denne rapporten. Kommuner med svak bostedsattraktivitet vil ha netto utflytting til andre norske kommuner selv om arbeidsplassutviklingen er middels. Det gir kommunen negative impulser som også slår tilbake på næringsutviklingen.

Disse tre indikatorene vil til sammen definere det demografiske omstillingsbehovet. På neste side viser vi hvordan kommunene i Finnmark kommuner ut.

7.1 Indeks for demografisk omstillingsbehov

Tabell 13: Tre indikatorer for demografisk omstillingsbehov, befolkningsvekst, nettoflytting og bostedsattraktivitet er vist med rangeringstall blant alle norske kommuner. Samlet demografisk omstillingsbehov er definert av summen av rangeringstallene for de tre indikatorene.

Nr	Navn	Befolkning	Flytting	Bostedsattraktivitet	SUM	Rang demografisk omstillingsbehov
2004	Hammerfest	82	140	186	408	130
2012	Alta	65	162	265	492	157
2030	Sør-Varanger	154	195	332	681	224
2027	Nesseby	305	255	218	778	264
2003	Vadsø	264	351	348	963	329
2025	Tana	350	394	377	1121	379
2019	Nordkapp	368	367	390	1125	381
2021	Karasjok	343	407	418	1168	397
2011	Kautokeino	319	423	428	1170	399
2022	Lebesby	393	400	381	1174	401
2020	Porsanger	390	414	424	1228	413
2017	Kvalsund	414	412	408	1234	415
2015	Hasvik	416	406	420	1242	419
2024	Berlevåg	418	418	419	1255	420
2028	Båtsfjord	409	425	427	1261	422
2018	Måsøy	425	426	414	1265	425
2023	Gamvik	427	427	411	1265	425
2002	Vardø	424	428	429	1281	428
2014	Loppa	429	429	425	1283	429

Som vi ser av tabellen, er kommunene i Finnmark lavt rangert for alle de tre indikatorene. Kommunene i Finnmark gjør det generelt bedre for befolkningsutvikling enn for flytting. Det er fordi det er forholdsvis høy fruktbarhet i Finnmark, som fører til en positiv fødselsbalanse. Kommunene gjør det spesielt svakt når det gjelder bostedsattraktivitet. Det betyr at utflytting fra Finnmark til andre deler av Norge ikke bare er et resultat av svak arbeidsplassutvikling, men at attraktiviteten som bosted er svakere enn i andre deler av Norge.

Det er bare Hammerfest og Alta som gjør det bedre enn middels av norske kommuner for det samlede demografiske omstillingsbehovet. Sør-Varanger og Nesseby er litt svakere enn middels. Alle de andre kommunene i Finnmark hører til de 100 kommunene med svakest demografisk utvikling. Loppa og Vardø er rangert sist av alle kommunene i hele landet.

7.2 Befolkning

Den første indikatoren for det demografiske omstillingsbehovet er vekst i befolkning. Befolkningstallene er lett tilgjengelige fra Statistikkbanken i SSB. Ettersom de antas å være kjent og lett tilgjengelige, går vi rett på en passende indikator for befolkningsveksten: Differansen mellom kommuns befolkningsvekst og befolkningsveksten i Norge.

Tabell 14: Differanse mellom befolkningsveksten i kommunen og befolkningsveksten på landsbasis i samme år.

Nr	Navn	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	10 års Indeks	Rang
2012	Alta	0,9	0,0	0,5	-0,1	0,4	0,7	0,2	-0,2	-0,1	-0,2	0,8	-0,2	11,9	65
2004	Hammerfest	-1,1	-2,1	0,0	0,3	0,5	0,3	-0,6	-1,0	-0,4	1,2	0,7	-1,1	6,4	82
2030	Sør-Varanger	-0,9	0,7	-1,3	-1,0	-1,0	-0,7	-0,6	-0,9	-0,2	0,0	-0,4	-1,0	-28,3	154
2003	Vadsø	0,0	-1,2	-0,6	0,5	-0,7	-1,8	-0,7	-2,2	-1,1	-0,8	-1,4	-0,8	-62,4	264
2027	Nesseby	-0,8	-0,1	-4,5	-0,8	-3,4	-1,7	-1,8	-4,4	1,3	-0,5	-0,3	-0,4	-72,4	305
2011	Kautokeino	-0,3	-1,2	-1,6	-1,2	-0,8	-0,7	-2,0	-1,8	-0,5	-2,0	-1,8	-1,6	-78,5	319
2021	Karasjok	-1,4	-1,3	-0,9	0,2	-0,2	-0,3	-1,4	-1,4	-4,1	-1,1	-2,0	-1,5	-86,9	343
2025	Tana	-1,5	-0,6	0,3	-2,6	0,5	-1,8	-1,8	-2,0	-1,4	-2,5	-1,8	-1,4	-91,9	350
2019	Nordkapp	-0,9	-0,2	-1,1	-1,4	-2,2	-3,2	-2,6	-2,9	-2,5	-1,1	-0,1	-1,2	-97,2	368
2020	Porsanger	-2,6	-0,7	-1,9	0,3	-1,3	-2,5	-2,8	-3,2	-2,8	-1,5	-1,6	-2,2	-111,4	390
2022	Lebesby	3,6	-1,3	-1,4	-2,4	-3,6	-3,5	-3,3	-5,1	0,8	-0,5	-1,7	0,2	-113,1	393
2028	Båtsfjord	-1,3	-2,3	-0,7	-5,3	-5,2	-1,4	-3,6	-2,3	-2,1	-1,4	-1,2	-0,5	-126,4	409
2017	Kvalsund	-0,2	-2,2	-0,1	-0,9	-1,8	-1,7	1,2	-0,4	-6,5	-3,0	-4,0	-0,1	-134,8	414
2015	Hasvik	-0,2	-2,1	-7,1	-1,6	-4,8	-2,3	-3,6	-1,9	-4,1	-4,9	2,8	1,0	-136,2	416
2024	Berlevåg	-2,5	-0,6	-2,0	-3,5	-2,8	-3,3	-2,5	-2,0	-2,8	-2,8	-2,5	-2,9	-145,1	418
2002	Vardø	-1,0	-4,5	-4,1	-4,6	-1,9	-1,9	-3,1	-5,4	-3,4	-2,2	-1,9	-0,8	-165,5	424
2018	Måsøy	-1,1	-2,9	-1,2	-2,4	-1,1	-2,0	-5,0	-0,1	-3,1	-4,4	-4,4	-0,1	-165,9	425
2023	Gamvik	-2,0	-3,2	-3,0	-6,4	-2,4	-4,1	-3,7	-1,8	-2,8	-2,8	-3,1	0,4	-171,0	427
2014	Loppa	-0,9	-2,1	-5,6	-3,2	-2,8	-4,9	-6,1	-5,0	-3,0	-1,2	-2,1	-0,5	-186,5	429

Også her bruker vi en progressiv 10-års indeks til slutt, der vi bruker informasjonen fra de siste ti årene, med størst vekt på siste år. I denne indeksen er ikke befolkningsveksten for 2011 tatt med, fordi vi ikke har 2011-tall for de andre indikatorene. Det er likevel verd å merke seg at mange kommuner i Finnmark har fått en mye bedre befolkningsutvikling i 2011 enn tidligere.

Indeksen viser at Loppa har den svakeste utviklingen, og at kommuner som Gamvik, Måsøy, Vardø, Hasvik, Kvalsund, Berlevåg og Båtsfjord alle er rangert under 400.

Alta, Hammerfest og Sør-Varanger er de eneste som er bedre enn middels av norske kommuner.

7.3 Flytting

Neste indikator er nettoflyttingen i kommunene. Nettoflyttingen vil inkludere både flytting mellom norske kommuner og til og fra utlandet. Befolkningsendringene i en kommune vil være summen av nettoflyttingen og fødselsbalansen. Når vi bruker nettoflyttingen som indikator, er det fordi flyttetallene forteller mer om kommunens tilstand i et år enn fødselsbalansen. Fødselsbalansen er i stor grad en funksjon av aldersfordelingen, og aldersfordelingen endres ganske langsomt.

Flyttetallene er også lett tilgjengelige fra statistikkbanken i SSB.

Tabell 15: Nettoflytting som prosent av befolkning, inklusiv innvandring for kommunene i Finnmark.

Nr	Navn	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	10 års Indeks	Rang
2004	Hammerfest	-1,1	-1,7	0,2	0,4	0,7	0,5	-0,3	-0,2	0,1	1,5	1,1	-0,1	27,3	140
2012	Alta	0,1	-0,4	0,0	-0,4	0,3	0,7	0,2	0,2	0,3	0,2	1,2	0,2	21,3	162
2030	Sør-Varanger	-0,6	0,8	-0,9	-0,5	-0,6	-0,4	0,2	0,1	0,5	0,7	0,9	0,3	14,1	195
2027	Nesseby	0,3	0,8	-3,2	-0,1	-2,2	0,8	-0,2	-2,7	1,3	0,8	1,7	0,4	3,4	255
2003	Vadsø	0,1	-1,3	-0,2	1,0	-0,7	-1,4	-0,3	-1,4	0,2	0,1	0,0	0,2	-18,5	351
2019	Nordkapp	-0,9	0,9	-0,1	-0,5	-1,4	-2,8	-1,8	-0,8	-1,1	0,8	1,5	0,8	-23,0	367
2025	Tana	-1,0	-0,2	0,5	-2,2	0,9	-0,8	-0,8	-0,5	-0,3	-1,2	-0,5	0,4	-33,3	394
2022	Lebesby	3,8	-1,8	-0,5	-1,9	-3,2	-2,2	-2,4	-3,3	2,2	1,6	0,1	2,1	-35,9	400
2015	Hasvik	0,3	-2,8	-5,7	-1,2	-3,3	-1,3	-1,2	-0,7	-2,2	-2,6	4,6	3,8	-44,1	406
2021	Karasjok	-1,3	-0,9	-1,3	0,2	-0,1	-0,1	-0,7	-0,5	-2,8	-0,4	-0,8	-0,4	-44,6	407
2017	Kvalsund	-0,5	-1,4	0,5	0,5	-1,1	0,2	2,3	1,1	-4,5	-2,1	-1,7	1,8	-51,8	412
2020	Porsanger	-2,5	-0,8	-1,6	0,5	-0,8	-2,3	-2,3	-1,8	-1,0	-0,4	-0,2	-0,7	-56,8	414
2024	Berlevåg	-1,8	-0,1	-1,7	-2,8	-2,2	-1,9	-1,5	-0,6	-0,7	-0,9	-0,2	-0,8	-59,8	418
2011	Kautokeino	-1,0	-1,7	-1,6	-1,5	-0,6	-1,1	-2,2	-1,6	0,1	-1,9	-0,6	-0,8	-64,4	423
2028	Båtsfjord	-1,3	-2,4	-0,7	-4,8	-5,2	-0,9	-2,9	-1,3	-1,0	0,0	0,2	1,5	-75,9	425
2018	Måsøy	-0,8	-1,8	-0,1	-1,6	0,0	-0,8	-3,5	1,1	-1,4	-2,3	-2,2	1,5	-77,7	426
2023	Gamvik	-1,6	-3,1	-2,0	-6,3	-1,2	-3,1	-2,0	0,4	-0,7	-1,5	-0,3	2,7	-77,8	427
2002	Vardø	-0,4	-3,5	-3,2	-3,5	-1,1	-1,1	-1,8	-3,4	-1,3	-0,8	-0,3	0,9	-86,6	428
2014	Loppa	-0,1	-2,0	-4,4	-2,5	-3,0	-3,5	-3,7	-1,9	-0,5	0,7	-0,7	1,9	-87,8	429

Vi ser tydelig at det er mange kommuner i Finnmark som sliter med stor utflytting. De fem lavest rangerte kommunene i Finnmark er også de lavest rangerte i hele landet. Kun Hammerfest, Alta og Sør-Varanger kommer ut bedre enn middels av norske kommuner.

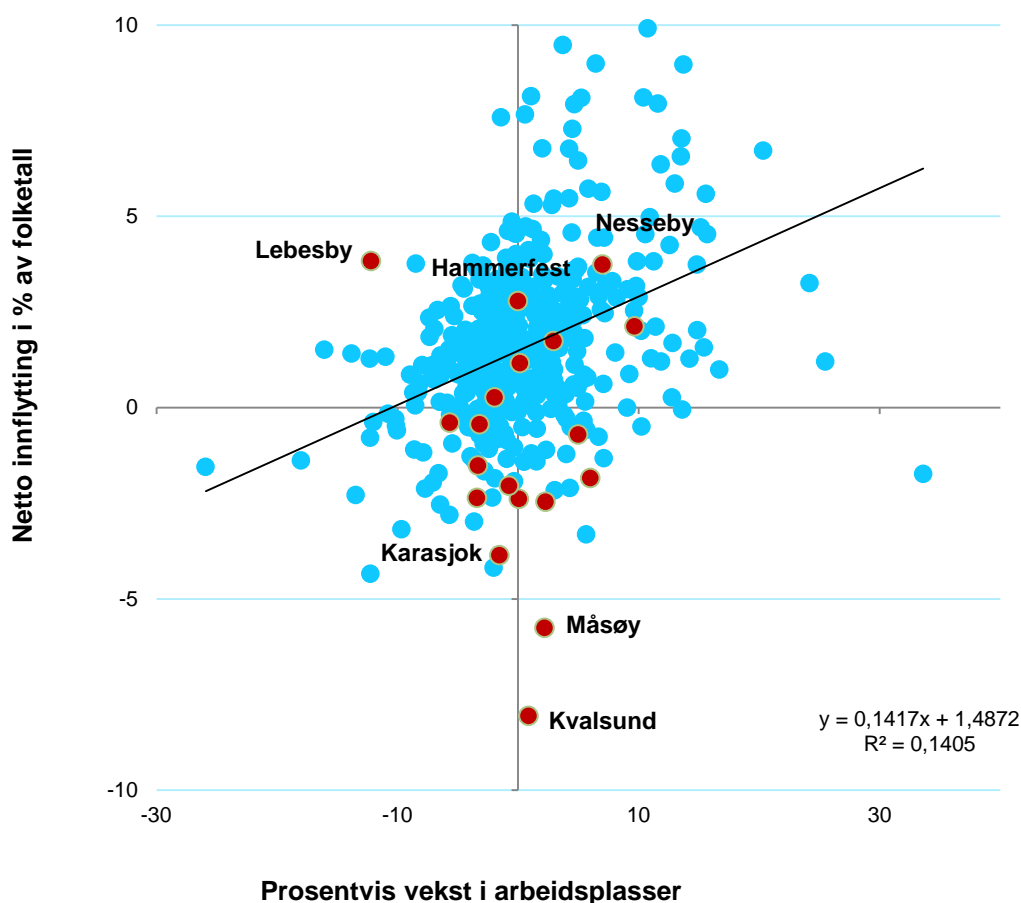
Det er imidlertid en markant forbedring av flyttebalansen i mange kommuner i 2011. Kommuner som før hadde stor utflytting har fått stor innflytting i stedet.

7.4 Bostedsattraktivitet

Tall for bostedsattraktivitet er hentet fra Telemarksforskings Attraktivitetsbarometer, som oppdateres årlig. Se «Attraktivitetsbarometeret 2011» for beskrivelse av metoden, som kan lastes ned på http://www.tmforsk.no/publikasjoner/detalj.asp?r_ID=2065&merket=5.

Attraktivitetsbarometeret analyserer kommuners nettoflytting i forhold til arbeidsplassutviklingen i kommunen. Bostedsattraktiviteten til en kommune er definert som differansen mellom den faktiske nettoflyttingen og den nettoflyttingen som er statistisk forventet ut fra arbeidsplassutviklingen i kommunen. Bostedsattraktiviteten forteller dermed om kommunen synes å ha tiltrekningskraft på innflyttere (eller ha redusert utflytting) utover det som kan forklares av arbeidsplassutviklingen i kommunen.

Prinsippet er enkelt å se, dersom det presenteres grafisk.

Figur 3: Kommunene i Norge, plassert etter prosentvis vekst i arbeidsplasser og netto innflytting i perioden 2008-2010. Finnmarkskommunene er røde.

I diagrammet over ser vi hvordan kommunenes nettoflytting varierer i forhold til arbeidsplassveksten i perioden 2008-2010. Den sorte linjen viser den statistiske sammenhengen. En kommune som ligger nært den svarte linjen har normal bostedsattraktivitet. Kommunene Lebesby, Hammerfest og Nesseby ligger over den svarte linjen. De har dermed høyere netto tilflytting enn arbeidsplassveksten skulle tilsi. Lebesby har høy netto innflytting, til tross for at antall arbeidsplasser har vært synkende. Lebesby har

hatt en netto innflytting over «normalt» tilsvarende 4,1 prosent av folketallet i denne perioden. Lebesbys attraktivitetsindeks for denne perioden er dermed 4,1.

Bostedsattraktiviteten kan variere en del fra periode til periode. Spesielt gjelder det små kommuner, der få inn- eller utflyttere gjør store prosentvise utslag. Derfor er det hensiktsmessig å bruke flere perioder. I tabellen under viser vi attraktivitetsindeksen til kommunene i Finnmark for de åtte siste treårsperiodene (overlappende perioder).

Tabell 16: Attraktivitetsindeksen til kommunene i Finnmark i de siste åtte treårsperiodene. Periodene er overlappende.

Nr	Navn	2001-2003	2002-2004	2003-2005	2004-2006	2005-2007	2006-2008	2007-2009	2008-2010	Index 2010	Rang
2004	Hammerfest	-2,8	-1,2	0,2	0,3	-0,5	-0,5	0,4	1,3	5,0	186
2012	Alta	-1,4	-1,3	-0,5	0,4	0,0	-0,6	-1,4	-0,2	-18,7	265
2014	Loppa	-3,9	-5,6	-4,4	-7,5	-5,9	-4,6	-0,7	-1,5	-132,0	426
2015	Hasvik	-6,8	-4,5	-4,9	-2,9	-4,2	-2,9	-5,4	-1,1	-126,9	421
2017	Kvalsund	3,3	4,9	3,7	2,9	2,5	-2,9	-7,8	-9,7	-100,7	409
2018	Måsøy	-1,6	1,5	-1,0	-1,2	-1,3	-2,2	-3,2	-7,6	-109,4	415
2019	Nordkapp	3,3	1,3	-1,9	-4,2	-4,7	-4,2	-1,4	-0,3	-78,3	391
2011	Kautokeino	-6,9	-5,7	-4,5	-4,3	-4,6	-3,0	-4,4	-4,3	-154,7	429
2020	Porsanger	-1,8	-2,3	-2,3	-4,1	-5,4	-4,8	-3,7	-2,5	-131,1	425
2021	Karasjok	-3,0	-2,2	0,6	-0,2	-2,3	-5,5	-4,9	-5,1	-126,1	419
2022	Lebesby	-1,4	-2,1	-4,9	-6,2	-7,0	-3,5	-0,1	4,1	-69,5	382
2025	Tana	0,2	0,7	-0,8	0,4	-1,1	-1,4	-4,0	-3,4	-68,1	378
2002	Vardø	-5,0	-3,0	-4,2	-2,8	-5,5	-5,1	-5,4	-3,4	-157,1	430
2003	Vadsø	-1,0	-0,2	-0,7	-1,3	-2,5	-1,4	-1,7	-1,0	-49,0	348
2023	Gamvik	-8,9	-5,9	-7,4	-2,8	-2,1	0,1	-1,4	-3,9	-105,2	412
2024	Berlevåg	-1,8	-3,2	-4,2	-4,1	-2,1	-2,9	-3,9	-4,2	-126,2	420
2027	Nesseby	0,1	-3,0	-0,5	-3,4	-1,0	1,2	0,6	1,3	-4,8	218
2028	Båtsfjord	-4,7	-5,9	-6,6	-5,4	-3,3	-4,7	-3,8	-2,9	-152,2	428
2030	Sør-Varanger	-0,4	-1,8	-1,3	-1,1	-0,8	-0,8	-2,0	-0,7	-40,5	332

Her kan vi se at Lebesby bare har vært attraktiv som bosted i siste periode, men lite attraktiv i tidligere perioder. Kvalsund var attraktiv tidligere, men svært lite attraktiv i de to siste periodene.

Her lager vi også en indeks som bruker informasjonen fra alle periodene. Den siste perioden teller mest. Da er det bare Hammerfest som kommer ut som over middels attraktiv av kommunene i Finnmark. Hammerfest har også hatt økende attraktivitet fra første til siste periode. Nesseby og Alta er litt under middels attraktive som bosted. De øvrige kommunene i Finnmark er rangert fra plass nummer 332 og nedover, det vil si at de er blant de 100 minst attraktive kommunene i landet. Vardø kommer absolutt sist av samtlige kommuner, mens Kautokeino er nest sist og Båtsfjord er tredje sist av kommunene i Norge. Det kan se ut til at manglende bostedsattraktivitet er det største problemet for kommunene i Finnmark. Rangeringen for bostedsattraktivitet er dårligere enn for noen av de andre indikatorene.

8. Sårbarhet

Hittil i denne rapporten har vi laget indikatorer for omstillingsbehov. Omstillingsbehovet er definert ut fra utviklingstrekk knyttet til arbeid, næringsliv og demografi. Sårbarhet som begrep er her definert til egenskaper ved kommunene som gir risiko for framtidig negativ utvikling. Skillet går på sårbar eller «sårret». En kommune kan være svært sårbar, selv om utviklingen i den nære fortid har vært utmerket. Faktisk vil kommuner med sterk vekst ofte få økt sårbarhet. Sterk vekst i næringslivet vil ofte være knyttet til hjørnesteinsbedrifter eller «lokomotiver» som er drivkrefter for utviklingen. I slike tilfeller øker avhengigheten av hjørnesteinsbedriften, og dermed øker sårbarheten. Kommuner som har et stort omstillingsbehov, eller som kan karakteriseres som «sårede», vil ofte få redusert sårbarhet. Dersom en hjørnesteinsbedrift går konkurs, vil risikoen for nedgang synke, skaden har jo allerede skjedd. Sårbarhet er likevel interessant å måle. Kommuner som vil få et stort omstillingsbehov i fremtiden er med stor sannsynlighet kommuner som er sårbare i dag.

Her vil vi også skille mellom næringsmessig sårbarhet og demografisk sårbarhet, på samme måte som vi gjorde for omstillingsbehov.

8.1 Næringsmessig sårbarhet

En kommunes næringsmessige sårbarhet er definert av tre indikatorer:

Hjørnesteinsfaktoren: Hvor stor andel av sysselsettingen i kommunen som den største bedriften utgjør.

Bransjespesialisering: Hvor stor andel av sysselsettingen i kommunen som den største bransjen utgjør.

Arbeidsmarkedsintegrasjon: Hvor stor andel av sysselsatte i kommunene som pendler ut, pluss andelen av arbeidsplassene hvor arbeidstakerne pendler inn til kommunen.

De to første indikatorene gir samlet sett et mål for næringsmessig ensidighet, som gir større risiko for brå fall i antall arbeidsplasser. Den siste indikatoren forteller hvor isolert kommunen er i forhold til arbeidsmarkedet i nabokommuner. Kommuner som ligger tett opp til kommuner som har mange arbeidsplasser, er ikke så avhengig av arbeidsplassutvikling i egen kommune. Ved nedgang i antall arbeidsplasser i egen kommune kan flere pendle ut av kommunen. Kommuner med høy arbeidsmarkedsintegrasjon er dermed mindre sårbare.

Mer utførlig presentasjon av metode og resultater kan leses i Telemarksforskings rapport «Sårbar eller robust?» (Vareide 2012)

Tabell 17: Sårbarhetsindeksen for 2010.

Nr	Navn	Hjørnesteins-faktoren	Bransje-spesialisering	Arbeidsmarkeds-integrasjon	Sårbarhets-indeksen
2025	Deatnu-Tana	23,4	8,0	35,2	9,2
2027	Nesseby	22,5	9,0	49,4	9,5
2003	Vadsø	16,2	9,7	23,3	11,1
2002	Vardø	43,1	7,7	29,0	12,3
2019	Nordkapp	34,4	8,7	21,1	12,9
2012	Alta	19,6	10,6	19,6	13,1
2017	Kvalsund	82,1	8,2	80,9	13,3
2020	Porsanger	22,1	11,4	27,4	14,0
2004	Hammerfest	60,5	7,9	22,7	15,9
2011	Kautokeino	13,9	14,3	23,6	16,9
2030	Sør-Varanger	65,4	8,6	18,7	18,0
2014	Loppa	32,7	13,9	32,3	18,5
2023	Gamvik	57,0	12,0	27,3	20,4
2021	Karasjok	77,1	9,9	27,1	20,9
2024	Berlevåg	53,4	15,2	26,6	24,2
2015	Hasvik	78,1	13,6	21,8	26,7
2022	Lebesby	105,5	12,6	28,8	28,7
2018	Måsøy	64,0	21,2	23,8	34,4
2028	Båtsfjord	116,9	24,4	16,9	49,2

I tabellen over ser vi hvordan kommunene i Finnmark kommer ut på sårbarhetsindeksen. Kommuner som Båtsfjord og Lebesby har høy hjørnesteinsindeks, mens Båtsfjord og Måsøy har høy bransjespesialisering. Mange kommuner i Finnmark har forholdsvis lave verdier for hjørnesteinsindeks og bransjespesialisering, og har dermed ikke spesielt ensidig næringsliv.

Kommunene i Finnmark har, med unntak av Kvalsund og Nesseby, lav arbeidsmarkedsintegrasjon. De geografiske avstandene er store, og kommunene har i liten grad mulighet til å kompensere for nedgang i arbeidsplasser i egen kommune med økt pendling til nabokommuner. Dermed vil svak næringsutvikling få direkte konsekvenser for sysselsettingen i egen kommune.

Mest sårbar er Båtsfjord, som er rangert som 13. mest sårbare kommune i landet. Kommuner som Berlevåg, Gamvik, Lebesby, Karasjok, Måsøy og Hasvik er også temmelig sårbare, og er rangert blant de 100 mest sårbare kommunene i landet.

8.2 Utvikling av næringsmessig sårbarhet

Det er også interessant å se på utviklingen av sårbarheten til kommunene i Finnmark.

Tabell 18: Rangering for sårbarhet, der 1=Minst sårbare kommune og 430= Mest sårbare kommune.

Nr	Navn	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
2002	Vardø	30	52	313	298	306	334	325	295	295	217	220
2003	Vadsø	342	360	347	339	321	318	316	328	285	246	253
2004	Hammerfest	166	186	199	139	54	164	204	210	202	231	142
2011	Kautokeino	202	175	196	160	185	168	104	136	115	92	124
2012	Alta	271	296	292	282	277	290	257	232	251	225	198
2014	Loppa	72	97	59	94	97	110	102	162	113	156	101
2015	Hasvik	34	15	78	135	45	51	64	61	57	53	54
2017	Kvalsund	233	280	288	341	364	376	374	373	330	305	192
2018	Måsøy	63	48	44	34	56	52	41	43	56	29	31
2019	Nordkapp	163	180	165	238	286	172	283	284	226	203	206
2020	Porsanger	276	290	269	287	280	295	286	286	214	194	176
2021	Karasjok	182	171	179	191	195	147	125	129	109	98	83
2022	Lebesby	14	28	42	43	40	38	45	44	32	49	45
2023	Gamvik	170	83	43	47	205	134	142	148	133	95	90
2024	Berlevåg	24	43	31	24	68	50	67	93	73	56	65
2025	Tana	279	270	251	256	301	306	262	271	279	281	299
2027	Nesseby	260	319	364	359	197	76	121	351	312	165	290
2028	Båtsfjord	11	9	8	10	14	17	20	13	12	10	13
2030	Sør-Varanger	357	341	335	324	329	332	298	294	223	174	105

Vardø er en kommune som har fått redusert sårbarheten mye. Vardø var rangert som nummer 30 av kommunene i landet med hensyn til sårbarhet i 2000, men har senere hatt sårbarhet under middels av norske kommuner.

Sør-Varanger er en kommune som har økt sårbarheten markant. Sør-Varanger hadde en svært god næringsutvikling, og vi kan se at dette har økt den næringsmessige sårbarheten til kommunen. Det er et generelt trekk av suksess i næringsutvikling ofte fører til økt sårbarhet. Suksess er ofte knyttet til at den største bedriften ekspanderer, eller at bransjer der kommunene har stor andel av næringslivet går bra. Da vil suksessen også føre til økt sårbarhet. Blant kommuner med nedgang vil sårbarheten oftest bli mindre av samme årsak.

8.3 Demografisk sårbarhet

Demografisk sårbarhet er egenskaper ved kommunene som gir dårligere forutsetninger for fremtidig vekst. En liten andel kvinner i fødedyktig alder vil for eksempel gi lavere andel fødte de neste årene. En stor andel eldre vil gi høyere dødelighet, og svekke fødselsbalansen. Samtidig er det stabile geografiske variasjon i kvinners fruktbarhet. Høy fruktbarhet i dag vil dermed føre til flere fødte de neste årene. En kunne ha definert et sett med indikatorer for aldersfordeling, kjønn og fruktbarhet, men et effektivt alternativ er å bruke historisk fødselsbalanse. Fødselsbalansen er preget av både kjønns-, aldersfordeling og fruktbarhet.

Tabell 19: Fødselsbalanse som prosent av befolkning.

Nr	Navn	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Index 2010	Rang
2012	Alta	1,2	0,8	1,1	0,8	0,8	0,8	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	48,1	13
2011	Kautokeino	1,3	0,7	0,6	0,9	0,5	1,1	1,1	0,9	0,7	1,2	0,2	0,5	44,2	18
2004	Hammerfest	0,5	0,2	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6	0,4	0,8	0,9	0,8	0,4	36,9	31
2021	Karasjok	0,4	0,5	1,0	0,3	0,6	0,5	0,1	0,3	-0,1	0,5	0,0	0,2	15,1	117
2030	Sør-Varanger	0,4	0,4	0,2	0,0	0,1	0,4	0,1	0,2	0,6	0,4	0,1	0,0	15,1	118
2003	Vadsø	0,5	0,4	0,2	0,1	0,6	0,4	0,5	0,5	0,0	0,3	0,0	0,4	14,3	122
2028	Båtsfjord	0,5	0,7	0,8	0,2	0,5	0,5	0,3	0,3	0,1	-0,2	-0,1	-0,6	8,6	152
2020	Porsanger	0,4	0,5	0,4	0,3	0,1	0,6	0,4	-0,2	-0,4	0,2	-0,2	-0,1	2,6	196
2025	Deatnu-Tana	0,1	-0,1	0,4	-0,1	0,3	-0,1	-0,1	-0,3	0,2	-0,1	0,0	-0,5	-0,7	218
2019	Nordkapp	0,3	0,0	-0,3	-0,3	-0,3	0,3	0,2	-0,9	-0,1	-0,7	-0,3	-0,7	-16,0	329
2022	Lebesby	0,3	1,0	-0,3	-0,1	0,1	-0,6	-0,1	-0,6	-0,1	-0,8	-0,7	-0,6	-21,3	353
2027	Nesseby	-0,5	-0,5	-0,4	-0,3	-0,8	-1,8	-0,7	-0,6	1,2	-0,1	-0,8	0,4	-21,8	357
2002	Vardø	0,1	-0,5	-0,3	-0,7	-0,2	-0,1	-0,4	-0,7	-0,8	-0,1	-0,3	-0,4	-21,9	358
2024	Berlevåg	-0,4	-0,1	0,2	-0,2	0,1	-0,6	0,0	-0,4	-0,7	-0,7	-1,1	-0,6	-27,8	383
2017	Kvalsund	0,9	-0,4	0,0	-0,8	-0,1	-1,5	-0,4	-0,5	-0,6	0,4	-1,1	-0,6	-28,4	386
2018	Måsøy	0,1	-0,5	-0,5	-0,2	-0,6	-0,6	-0,7	0,0	-0,5	-0,9	-0,8	-0,2	-31,6	393
2023	Gamvik	0,1	0,0	-0,3	0,1	-0,5	-0,3	-0,7	-0,9	-0,7	-0,1	-1,2	-1,0	-32,5	397
2015	Hasvik	0,1	1,2	-0,8	-0,1	-0,9	-0,2	-1,5	0,0	-0,3	-1,1	-0,5	-1,0	-32,6	398
2014	Loppa	-0,3	0,3	-0,5	-0,1	-0,4	0,0	-1,5	-1,9	-1,3	-0,7	-0,2	-1,1	-43,4	420

Igjen har vi laget en indeks, hvor de siste årene teller mer. Tallene for 2011 er ikke med i indeksen.

Vi kan se at variasjonen mellom kommune i Finnmark er stor. Hammerfest, Kautokeino og Alta har alle høy positiv fødselsbalanse. Vadsø, Båtsfjord, Sør-Varanger og Porsanger har alle over middels positiv fødselsbalanse. Kommuner som Loppa, Hasvik, Gamvik, Måsøy, Kvalsund og Berlevåg er alle blant de 50 lavest rangerte i landet. Det var bare var tre kommuner i 2000 som hadde negativ fødselsbalanse. I 2011 hadde 12 av kommunene i Finnmark negativ fødselsbalanse. Alle kommunene unntatt Nesseby har lavere fødselsbalanse i 2011 enn i 2000. Dermed har den demografiske sårbarheten økt i Finnmark.

8.4 Utdanning

Utdanningsnivået har blitt tillagt betydning for næringsmessig sårbarhet. Tanken er at steder hvor en stor andel av befolkningen, eller arbeidstakerne, har høy kompetanse har større omstillingsevne. Når vi skal kartlegge variasjoner i kompetanse, vil vi oftest bruke utdanningsnivået, det vil si at vi teller antall år med utdanning. Det er forskjell på realkompetanse og formalkompetanse, men realkompetansen er ikke mulig å måle statistisk, dermed er det bare nivået på den formelle kompetansen som er praktisk mulig å få statistikk på.

Tabell 20: Andel av sysselsatte i næringslivet med høgskole- eller universitetsutdanning på fire år eller mer.

Nr	Rang	Navn	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
2012	52	Alta	14,1	15,1	15,4	15,5	15,8	15,5	16,3	16,8	17,9	18,2	19,7
2004	122	Hammerfest	10,2	10,8	11,5	12,2	12,6	12,1	12,7	12,5	13,1	15,4	16,2
2019	297	Nordkapp	7,2	7,6	7,7	8,3	8,2	8,0	8,6	7,8	9,0	9,7	11,4
2017	313	Kvalsund	4,5	5,2	5,0	4,7	4,4	5,3	9,1	9,6	9,8	10,2	11,1
2014	323	Loppa	4,9	6,1	7,0	6,6	7,3	6,4	5,9	7,2	9,5	8,6	10,7
2018	399	Måsøy	4,8	4,3	5,5	4,4	3,5	3,1	2,1	4,1	3,5	5,1	7,9
2015	412	Hasvik	4,6	3,8	5,4	4,4	4,1	6,1	5,7	6,0	5,9	7,3	7,3
2021	29	Karasjok	19,6	20,3	17,9	19,2	20,6	21,0	20,7	21,8	20,2	22,6	22,6
2020	94	Porsanger	11,1	12,6	11,8	11,7	12,1	13,0	13,5	14,0	16,0	17,0	17,4
2011	260	Kautokeino	12,0	13,5	13,4	12,2	12,5	10,5	10,7	11,3	12,7	12,8	12,5
2025	359	Tana	6,5	8,4	9,2	9,3	8,9	10,1	10,1	9,7	11,1	10,8	9,8
2022	366	Lebesby	8,2	6,8	7,3	6,9	7,2	6,6	6,9	7,0	6,1	8,8	9,4
2003	60	Vadsø	13,8	13,7	14,6	14,5	16,1	16,6	15,6	14,8	16,7	17,6	18,8
2030	194	Sør-Varanger	12,0	12,8	13,1	13,9	13,6	12,9	13,6	15,5	14,0	13,3	14,1
2027	333	Nesseby	4,6	6,3	7,7	6,7	3,6	6,7	5,8	8,4	9,3	10,7	10,4
2002	413	Vardø	5,1	3,7	5,5	5,4	5,7	6,3	5,9	5,5	6,7	7,5	7,2
2024	424	Berlevåg	3,9	3,5	3,6	3,3	3,6	4,3	4,4	4,6	3,7	5,0	5,2
2028	425	Båtsfjord	5,6	5,7	5,9	5,8	5,6	4,6	5,3	4,7	4,8	5,2	5,1
2023	428	Gamvik	3,2	5,5	4,8	5,0	5,0	4,9	5,3	5,6	4,7	5,7	3,4
Norge			19,6	20,1	20,5	20,9	21,5	22,1	22,8	23,1	23,9	25,0	25,5
Mediankommunen			9,4	9,7	10,0	10,1	10,7	11,0	11,6	11,9	12,4	13,1	13,4

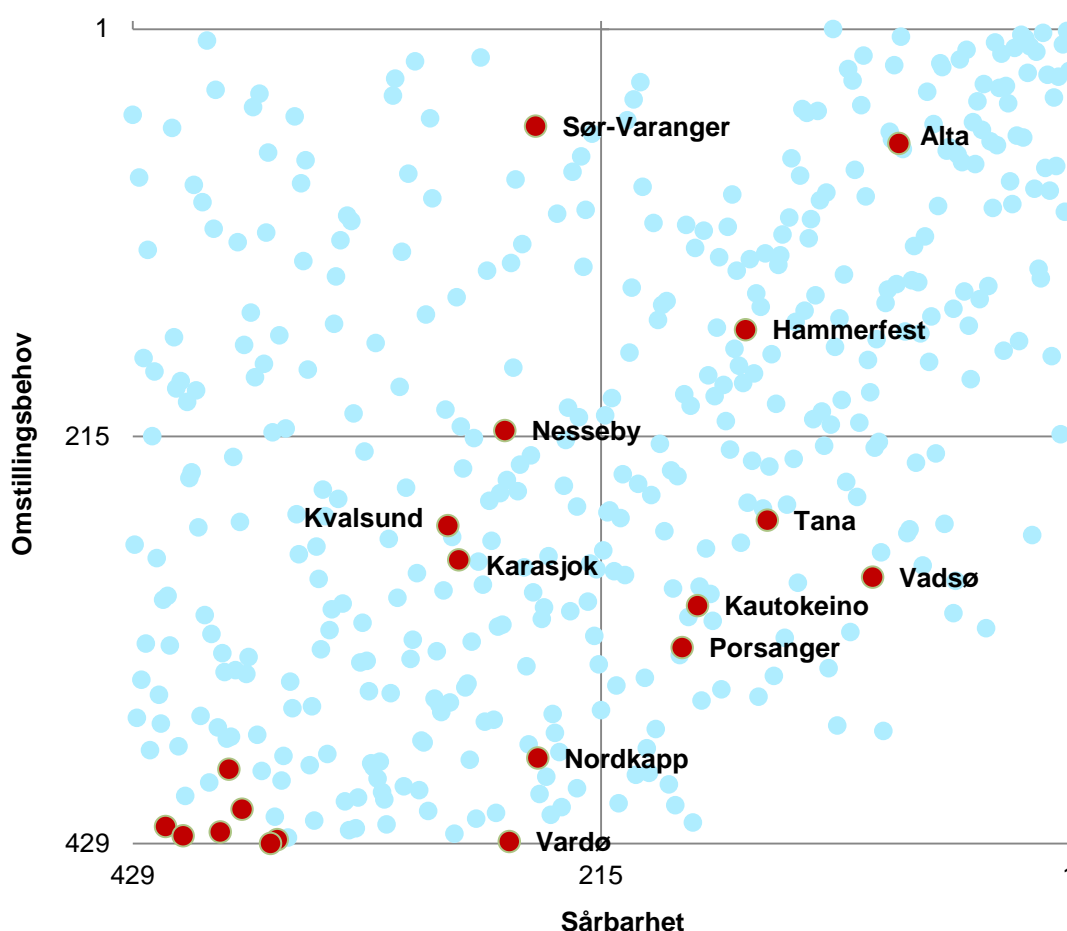
Kommuner som Karasjok, Alta, Vadsø, Porsanger og Hammerfest har ganske høyt utdanningsnivå i næringslivet. Sør-Varanger har også et utdanningsnivå over middels. Finnmark har også kommuner som er helt på bunn når det gjelder utdanningsnivå i næringslivet.

Betydningen av utdanningsnivået for sårbarhet kan diskuteres. Et ensidig næringsliv vil som oftest også være kjennetegnet av lavt utdanningsnivå, fordi de fleste store hjørnesteinsbedrifter er i bransjer hvor utdanningsnivået er lavt. Byene, som har et mer mangfoldig næringsliv, har ofte et høyt utdanningsnivå. Dermed er det ikke sikkert at utdanningsnivået tilfører noe til sårbarhetsindeksen. Vi tar det likevel med i denne rapporten som en tilleggsinformasjon.

9. Omstillingsbehov og sårbarhet samlet

Vi har nå kommet til veis ende, og kan oppsummere kommunens samlede omstillingsbehov og sårbarhet. Samlet omstillingsbehov er vist i tabell 1 tidlig i denne rapporten.

Tabell 21: Kommunene plassert etter samlet omstillingsbehov og sårbarhet.

Som vi kan se av diagrammet, er det en viss sammenheng mellom omstillingsbehov og sårbarhet i kommunene. Det er en konsentrert klynge i øvre høyre hjørne med kommuner som gjør det bra og har minimalt med omstillingsbehov, samtidig som at sårbarheten er lav. Her finner vi mange av kommunene som ligger rundt de største byene. Disse har en befolkningsdrevet vekst, og drar nytte av vekstimpulser fra byene som gradvis vokser seg utover. Alta og Hammerfest er kommuner i Finnmark i denne kategorien.

Det er også en viss konsentrasjon av kommuner i nedre venstre hjørne, med kommuner som både har høyt omstillingsbehov og høy sårbarhet. Sju av kommunene i Finnmark klynger seg i dette hjørnet.

Det er også en del kommuner som gjør det svært bra på omstillingsindeksen, men som samtidig har høy sårbarhet. Eksempler på slike kommuner er Ulstein, Hitra, Kongsberg, Austevoll, Frøya og Træna. Det er dermed mulig å kombinere høy sårbarhet med vekst. Sør-Varanger er en kommune i Finnmark i denne kategorien.

Derimot er det ingen kommuner helt nede i det nedre høyre hjørnet. Kommuner med lav sårbarhet vil sjelden kunne oppleve sterk nedgang i arbeidsplasser og befolkning. Kommuner i denne kvadranten har omstillingsbehov, men lav sårbarhet. Vadsø, Tana, Kautokeino og Porsanger er kommuner i Finnmark i denne kategorien.

Tabell 22: Samlet omstillingsbehov og sårbarhet i kommunene i Finnmark, rangeringsnummer blant de 429 kommunene i landet.

Nr	Navn	Rang samlet omstillingsbehov	Rang samlet sårbarhet
2030	Sør-Varanger	52	245
2012	Alta	61	79
2004	Hammerfest	159	149
2027	Nesseby	212	259
2025	Deatnu-Tana	259	139
2017	Kvalsund	262	285
2021	Karasjok	280	280
2003	Vadsø	289	91
2011	Kautokeino	304	171
2020	Porsanger	326	178
2019	Nordkapp	384	244
2015	Hasvik	390	385
2024	Berlevåg	411	379
2028	Båtsfjord	420	414
2022	Lebesby	423	389
2018	Måsøy	425	406
2014	Loppa	427	363
2002	Vardø	428	257
2023	Gamvik	429	366

Her kan vi se at kommuner som Vardø og Nordkapp bare er litt mer enn middels sårbare, selv om omstillingsbehovet er stort. Lav sårbarhet reduserer ikke behovet som disse kommunene har for omstilling, men det reduserer risikoen for at utviklingen de neste årene skal bli sterk negativt. De har dermed begrenset «downside». Kommuner som Båtsfjord og Måsøy, som er karakterisert som mest sårbare, har en mye større risiko for at nedgangen skal fortsette i samme tempo.

10. Beskrivelse av noen enkeltkommuner

10.1 Måsøy

Måsøy er en kommune som i stor grad er basert på fiske og videreforedling av fisk.

Tabell 23: Utvikling av noen sentrale indikatorer for Måsøy. Rang blant landets 429 kommuner. 1=beste kommune, 429=dårligste kommune.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Alle arbeidsplasser	43	420	269	402	216	419	287	194	319	53	426
Private arbeidsplasser	151	411	317	414	189	406	216	346	174	71	425
Nyetableringer	9	389	304	213	341	428	415	419	282	428	426
Lønnsomhet	373	403	424	421	420	423	413	403	387	422	
Omsetningsvekst	403	141	425	252	184	389	399	386	188	366	
Befolkningsvekst	401	301	394	273	344	428	125	411	426	428	143
Flytting	390	246	398	190	318	427	95	406	425	426	82
Bostedsattraktivitet			357	91	313	328	307	365	397	426	416
Næringsmessig sårbarhet	383	387	397	375	379	390	388	375	402	400	

Måsøy har hatt en svak utvikling i antall arbeidsplasser i de fleste årene. Antall arbeidsplasser i fiske og foredling har gått tilbake mye siden 2000. Måsøy har mistet nesten 30 prosent av arbeidsplassene i privat sektor fra 2000 til 2011. Det siste året ble det igjen sterk nedgang, hvor mange av de tapte arbeidsplassene var knyttet til fiske.

Næringslivet i Måsøy skårer svært lavt på indikatorene i NæringsNM. Lønnsomheten i næringslivet er blant de svakeste i landet i alle årene. Det har også vært svært lite nyetableringer i kommunene de siste årene. Måsøy har også svært høy sårbarhet, som skyldes at næringslivet er veldig konsentrert til noen få næringer. Sårbarheten har også økt, noe som viser at det ikke har vært særlig vekst i andre bransjer enn fiske og foredling.

I 2011 var det et plutselig oppsving i innflyttingen til Måsøy. Det kommer av økt innvandring til kommunen. Det er fremdeles netto utflytting til andre kommuner i Norge, men denne utflyttingen ble også redusert etter å ha vært svært høy tidligere.

Bostedsattraktiviteten til Måsøy har vært svært lav, noe som forteller at utflyttingen ikke skyldes dårlig arbeidsplassvekst alene. Dersom den høye innvandringen i 2011 fortsetter, vil det kunne bety at kommunen blir mer attraktiv som bosted. Vi må se an utviklingen i de neste årene før vi kan si at det er et trendskifte på gang, eller om den høye innflyttingen i 2011 bare var et blaff.

10.2 Nordkapp

Nordkapp har også mye av arbeidsplassene knyttet til fiske og fiskeforedling, men har i tillegg en del besøksnæringer og andre servicenæringer.

Tabell 24: Utvikling av noen sentrale indikatorer for Nordkapp. Rang blant landets 429 kommuner. 1=beste kommune, 429=dårligste kommune.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Alle arbeidsplasser	276	396	420	362	350	201	222	226	392	39	53
Private arbeidsplasser	216	376	419	357	363	337	132	104	190	108	88
Nyetableringer	355	381	394	330	367	396	367	422	362	388	298
Lønnsomhet	326	401	363	345	422	372	313	247	196	207	
Omsetningsvekst	329	413	345	187	331	404	197	151	305	100	
Befolkningsvekst	174	286	330	372	412	376	395	383	284	132	298
Flytting	60	241	312	373	425	398	359	398	150	61	191
Attraktivitet			23	99	367	416	419	416	332	257	128
Næringsmessig sårbarhet	251	266	193	145	259	148	147	205	228	225	

Nordkapp har hatt ganske bra vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet fra 2007 og framover, etter å ha hatt en kraftig nedgang fra 2000 til 2007. Nordkapp har ikke spesielt høy sårbarhet, noe som viser at kommunen har flere bransjer å spille på.

Næringslivet har hatt framgang når det gjelder lønnsomhet og omsetningsvekst de siste årene, men har fremdeles forholdsvis lite etableringsaktivitet.

Nordkapp har hatt mye bedre flyttetall de siste tre årene, og rangeringen for bostedsattraktiviteten har også vist stor framgang. Nordkapp var svært lite attraktiv tidligere, men er i siste periode mer attraktiv enn middels av norske kommuner.

Nordkapp har dermed vist framgang på alle indikatorene etter 2005, som ser ut til å være bunnåret.

10.3 Kvalsund

Kvalsund skiller seg ut fra andre kommuner i Finnmark gjennom å ha mye pendling både ut og inn av kommunen. Kommunen har få arbeidsplasser, bare rundt 200 i privat sektor. Dermed vil den prosentvise endringen fra år til år lett bli svært stor.

Tabell 25: Sentrale indikatorer for Kvalsund. Rang blant landets 429 kommuner. 1=beste kommune, 429=dårligste kommune.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Alle arbeidsplasser	23	403	428	400	361	76	30	338	104	160	95
Private arbeidsplasser	7	390	382	402	399	249	6	267	7	199	163
Nyetableringer	162	216	403	411	393	27	166	425	429	427	412
Lønnsomhet	377	306	384	254	181	428	430	398	409	395	
Omsetningsvekst	32	391	62	177	308	36	414	248	104	13	
Befolkningsvekst	369	139	269	350	307	26	165	429	408	425	147
Flytting	367	125	114	358	171	6	87	429	424	418	56
Attraktivitet			24	5	15	30	54	388	429	429	419
Næringsmessig sårbarhet	151	143	90	67	55	57	58	101	126	239	

Som vi ser, varierer de ulike indikatorene svært mye fra år til år, fra topp til bunn. Næringslivet er ganske spredt på mange bransjer, og sårbarheten er forholdsvis liten. Den store variasjonen i indikatorene må ses på bakgrunn av at kommunen er så liten at små endringer slår veldig sterkt ut. Kvalsund har hatt svært stor innflytting i noen år, men tilsvarende stor utflytting i andre år. På grunn av at det er så stor pendling ut og inn av kommunen, er flyttingen ikke koblet så sterkt til arbeidsplassutviklingen. Dermed betyr arbeidsplassutviklingen i Hammerfest nesten like mye for bosettingen i Kvalsund som utviklingen i egen kommune.

10.4 Karasjok

Karasjok har mange arbeidsplasser knyttet til offentlige institusjoner som NRK og Sametinget. Det private næringslivet er forholdsvis godt spredt på mange bransjer, uten større hjørnesteinsbedrifter.

Tabell 26: Sentrale indikatorer for Karasjok. Rang blant landets 429 kommuner. 1=beste kommune, 429=dårligste kommune.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Alle arbeidsplasser	375	10	51	391	282	32	132	308	188	258	281
Private arbeidsplasser	180	57	35	292	273	32	333	326	170	229	305
Nyetableringer	272	28	224	149	400	374	357	418	110	211	272
Lønnsomhet	400	283	301	369	346	371	359	398	257	269	
Omsetningsvekst	358	79	12	375	410	114	164	324	147	328	
Befolkningsvekst	304	264	101	148	146	269	285	424	292	378	330
Flytting	312	385	175	226	216	308	325	427	374	394	368
Attraktivitet			391	375	157	228	370	426	424	423	407
Næringsmessig sårbarhet	260	252	240	236	284	306	302	322	333	348	

Karasjok har hatt en forholdsvis god utvikling i antall arbeidsplasser. I flere av årene har veksten vært over middels blant norske kommuner. De siste årene har veksten vært under middels.

I NæringsNM har indikatorene heller ikke vært spesielt svake. Det har vært variable resultater på indeksene for nyetableringer og omsetningsvekst. Lønnsomheten har vært under middels i alle årene, men bare litt under middels de siste årene.

De siste årene er det de demografiske indikatorene som har vært klart dårligst. Karasjok har en svært stor utflytting som ikke ser ut til å komme av dårlig arbeidsplassutvikling. Bostedsattraktiviteten har vært spesielt lav de siste fire periodene. Den lave bostedsattraktiviteten gjør at det er netto utflytting til andre steder i Norge selv i år med god arbeidsplassvekst. Samtidig er det lite innvandring til Karasjok. Karasjok har ikke fått den samme økningen i innvandring som så mange andre kommuner i Finnmark.

10.5 Tana

Tana skiller seg ut blant Finnmarkskommunene ved at jordbruket er mye større enn fiske. Tana har ellers en ganske variert bransjestruktur uten spesielle hjørnesteinsbedrifter. Dermed er den næringsmessige sårbarheten lav.

Tabell 27: Sentrale indikatorer for Tana. Rang blant landets 429 kommuner. 1=beste kommune, 429=dårligste kommune.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Alle arbeidsplasser	307	302	394	177	246	388	263	153	87	407	13
Private arbeidsplasser	360	85	247	199	200	401	156	99	48	357	20
Nyetableringer	370	372	263	294	327	128	151	332	243	261	109
Lønnsomhet	247	314	138	92	13	137	149	20	110	22	
Omsetningsvekst	92	379	220	21	262	238	250	188	132	30	
Befolkningsvekst	223	76	402	60	316	303	338	290	400	356	317
Flytting	216	135	410	48	323	320	321	332	409	385	270
Attraktivitet			201	137	298	184	291	317	411	411	413
Næringsmessig sårbarhet	161	180	175	130	125	169	160	152	150	132	

Tana har hatt ganske og vekst i antall arbeidsplasser de siste årene, selv med en nedgang i 2010. I 2011 ble arbeidsplassveksten spesielt god. Tana var helt oppe på 13. plass blant alle norske kommuner for arbeidsplassvekst i næringslivet i 2011.

Tana gjør det også godt i NæringsNM. Lønnsomheten i næringslivet er spesielt god, noe som ikke er typisk for kommunene i Nord-Norge.

Tana skårer mye lavere på de demografiske indikatorene. Bostedsattraktiviteten er svært lav. Til tross for god arbeidsplassvekst er det stor utflytting fra Tana til andre kommuner i Norge. Flyttetallene ble imidlertid bedre i 2011, men ikke så mye bedre som den sterke arbeidsplassveksten burde føre til.

10.6 Nesseby

Nesseby er en liten kommune, men bare 901 innbyggere. Det private næringslivet sto for bare 137 arbeidsplasser i 2011. Da må en tolke statistikken med varsomhet, da små endringer gir store utslag.

Tabell 28: Sentrale indikatorer for Nesseby. Rang blant landets 429 kommuner. 1=beste kommune, 429=dårligste kommune.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Alle arbeidsplasser	210	400	408	167	59	7	428	411	5	46	417
Private arbeidsplasser	350	221	398	32	31	245	428	252	56	6	409
Nyetableringer	405	427	295	401	374	47	260	24	18	47	120
Lønnsomhet	283	184	352	1	9	65	157	422	309	353	
Omsetningsvekst	17	3	421	349	429	328	418	20	104	384	
Befolkningsvekst	159	423	248	418	313	302	416	25	194	155	189
Flytting	69	421	228	408	75	234	418	67	149	48	258
Attraktivitet			208	401	273	408	292	119	166	89	191
Næringsmessig sårbarhet	112	67	72	234	355	310	80	119	266	141	

Vi kan se at indikatorene variere voldsomt fra år til år, og det kommer delvis av at tallene er så små. Når Nesseby ble nummer seks i 2010 for vekst i næringslivet, var økte antall arbeidsplasser i næringslivet fra 129 i 2009 til 148 i 2010. Økningen var dermed på bare 19 arbeidsplasser. I 2011 var det en nedgang på 11 arbeidsplasser. Det lille næringslivet som er i Nesseby er godt spredt på bedrifter og bransjer, noe som gjør at den næringsmessige sårbarheten er liten.

Nesseby har også store variasjoner i indikatorene i NæringsNM. Det har vært forholdsvis mange nyetableringer de siste årene. Lønnsomheten har variert mye, men det er svært få regnskapspliktige foretak fra Nesseby med i statistikken.

Befolkningen har vokst de siste årene, fra 856 i 2008 til 901 i 2012. Før denne vekstperioden var det mange år med sterk nedgang. I 2000 hadde Nesseby 1021 innbyggere.

De siste årene har det vært netto innflytting til Nesseby, og kommunen skårer forholdsvis høyt på bostedsattraktivitet. Nesseby trekker dermed til seg innbyggere utover det som ser ut til å skyldes arbeidsplassvekst.